

NNI-Rapport 709

Grågås i Øygarden kommune, Vestland fylke.
Bestander, endringer og lokale funksjonsområder i
2025.

Arnold Håland

NNI-Rapport 709
2025

www.nni.no

NNI - Rapport nr. 709

Bergen, desember 2025

Tittel: Grågåås i Øygarden kommune, Vestland fylke. Bestander, endringer og lokale funksjonsområder i 2025.

Forfatter:

Arnold Håland

Prosjektansvarlig:

Biolog/zoo-økolog Arnold Håland, *Cand. Real.*
Leder NNI Resources AS

Prosjektmedarbeider:

Arnold Håland

ISSN/ISBN:

1504-2367

Finansiering

Øygarden kommune

©NNI Resources AS & Norsk Natur Informasjon - NNI

Postadresse: Paradisleitet 14, 5332 Paradis

Tlf. + 47 55 17 77 10.

E-post: post@nni.no

På nettet: <http://www.nni.no>

Forside: Grågåås *Anser anser*, par nord i Øygarden, 23. mars 2025. Foto: A. Håland©

FORORD

Økende gåsebestander, både nasjonalt og internasjonalt, har over tid gitt nye utfordringer i naturforvaltningen. I en nasjonal statusrapport, utarbeidet i 1996 (DN 1996), ble regional og lokal viltforvaltning oppfordret til å øke oppmerksomheten mot lokale gåsebestander, inklusiv å utarbeide lokale forvaltningsplaner i kommuner som hadde hekkende gås, i første rekke grågås. Denne oppfordringen ble fulgt opp blant annet av Fylkesmannen i Hordaland, med en tilsvarende regional rapport i 2008 (Fylkesmannen 2008). Med dette bakteppet, inklusive økende lokale bestander, ble NNI forespurt av Øygarden kommune om å gi tilbud på utarbeidelse av en forvaltningsplan for gås i kommunen. NNI ble tildelt oppdraget. Som en del av arbeidet med en lokal forvaltningsplan tilbød NNI å utarbeide en statusrapport for gås i kommunen, dvs. et faggrunnlag for vurdering av bestandssituasjonen av grågås i Øygarden kommune og derved et viktig grunnlag for utarbeiding av forvaltningsplan for gås. Arbeidet i 2025 ble startet opp med feltarbeid i februar ved grågåsens ankomst fra vinterkvarteret og videreført gjennom hele hekkesesongen frem til primo august 2025, med særlig fokus på kjente og nye konfliktområder med gås i landbruket i Øygarden. Feltarbeidet ble så fulgt opp av analyser av både eldre og nye (2025) feltdata. Arbeidet med rapporten ble avsluttet i desember 2025.

Flere gårdbrukere (se andre kilder) har bidratt med lokal informasjon, og takk rettes til de som har bidratt. En takk rettes til Mathias Høium Grøgaard og Barbara Jankowska, Øygarden kommune, for informasjon og support i prosjektperioden i 2025. Til slutt en takk Øygarden kommune for oppdraget.

Bergen, 20. desember 2025

Arnold Håland
Biolog/zoo-økolog - Cand. real.
Leder NNI Resources AS

SAMMENDRAG

Håland, A. 2025. Grågås i Øygarden kommune, Vestland fylke. Bestander, endringer og lokale funksjonsområder 2025. – NNI- Rapport 709, 49 s.

Forvaltning av natur og arter krever et godt kunnskapsgrunnlag dersom viktige oppgaver skal kunne løses, det gjelder på alle nivåer fra internasjonalt til lokalt nivå. Særlig viktig er dette når arter er jaktbare og der viltressursen kan høstes uten at nasjonale miljømål blir satt til side. Kjernen i Naturmangfoldloven (§5) slår fast at arter skal bevares på lang sikt, med livskraftige bestander innen sine naturlige utbredelsesområder. I tillegg slår §8 fast at offentlige beslutninger skal bygge på vitenskaplig kunnskap om arters bestandssituasjon.

I 1996 pekte nasjonal naturforvaltning (DN 1996) at økning i våre gåsebestander, og da særlig grågås Anser anser, burde føre til lokal/kommunal fokus på bestander og leveområder, og særlig pga økte konflikter med landbruket fra gjessenenes beiting i slåtte- og beitemarker. Problemet var ikke stort på Vestlandet på 1990-tallet, men økte markant utover på 2000-tallet. I Hordaland påpekte Fylkesmannen dette i 2008 (Fylkesmannen i Hordaland 2008), og at de kommuner som hadde hekkende grågås burde utarbeide egne forvaltningsplaner.

Denne fagrapporten er utarbeidet or å bedre, og legge til rette for en faglig forsvarlig forvaltning av grågås i Øygarden kommune, Vestland fylke, knyttet til arbeidet med forvaltningsplan for grågås i Øygarden kommune. Siden de første hekkefunn på 1980-tallet økte bestanden i kommunen markant etter år 2000, i første rekke nord i «gamle Øygarden kommune», med kjerneområde i Tjeldstømarka, et område vernet som naturreservat. Med økende bestand, både antall hekkende par, og flokker med unge, ikke-hekkende grågjess, oppsto det også lokale konflikt med landbruket, særlig på Ona-Herdlevær og på Alvøy, og det er brukt en og del tid og ressurser på å løse konflikter med ulike typer tiltak.

Rapporten omhandler hele Øygarden kommune og er strukturert med inndeling i 17 soner som dekker alt areal i kommunen, avgrenset av landskap og gamle kommunegrenser, dvs. med 7 soner i Øygarden, 6 soner i Fjell og 4 soner i Sund. Som grunnlag for beskrivelse og vurdering av grågåsas status i alle soner er feltarbeid utført på 10 dager, fordelt fra grågåsas ankomst i februar til primo august, tid før trekk sørover. Målet med feltarbeidet i de ulike faser av hekkesyklusen var å få på plass ferske bestandstall lokalt, om mulig både hekkende par og flokker med ikke-hekkende gjess. En viktig del var også å ha et særlig fokus på landbruksområder der det har vært rapportert inn konflikter pga mye gåsebeiting. Tyngdepunktet for dette har vært på Ona og på Alvøy, men også med klage på beitende gjess i noen områder Fjell og sør i Sund. I denne delen av arbeidet har det vært god kontakt med flere gårdsbruk/bønder for å få lokal info direkte. I tillegg til egne feltdata fra 2025 har forfatter mange 10-års erfaring med fuglefaunaen i kommunen, grågås inklusive. Videre har en omfattende (og økende) fuglekikking gitt et stort antall observasjoner av grågås, mest omfattende i nord der grågjessene har vært etablert lenge. Som grunnlag for vurdering av både bestand og endringer, er data analysert for alle 17 soner, så langt observasjoner har vært tilgjengelig. I dette perspektivet er fravær av observasjoner en del av vurderingsgrunnlaget. Samlet er nærmer 5000 observasjoner systematisert og analysert.

Feltarbeid og analyser bekreftet at den største delen av grågjessene i Øygarden holder til nord i kommunen, med sone Ø3 Alvøy som kjerneområdet. Analyser tyder på at bestand og områdebruk har stabilisert seg i de mest brukte delene av landskapet, dvs. Husvatn-området, og resten av Tjeldstø-området, dvs. over de siste 15 årene. Data viser at randsonene på Alvøy har økt bruk, spesielt nord for naturreservatet, i Hatten-området, men også i Sture-området og på Dåvøy. Grågåsbestanden ble kartlagt i flere omganger (månedlig) i dette området, og størst antall ble funnet medio mai med over 300 grågjess på Alvøy. Mht reproduksjon ble 24 kull observert, med flest i Husvatn-området (14). Samlet hekkebestand i sone Ø3 Alvøy er satt til 30 par. Det store

antall observert i mai tyder på influks av ikke-hekkende grågjess til området. I juni var antallet betraktelig lavere, knyttet til at de unge, ikke-hekkende gjessene var trukket sommerens myteområder, mest sannsynlig i Rogaland. Rapporten har ytterligere detaljer mht bestandsstørrelse, trender og områdebruk.

På samme måte som for Tjeldstø/Alvøy-område (sone Ø3) er de 16 andre sonene omtalt med vurdering av forekomster og endringer i lokale bestander. Grunnlaget er rimelig godt for «gamle Øygarden», men mindre omfattende for hovedsone Fjell og Sund, der forekomstene av grågjess er vesentlig mindre (og av nyere dato). Det er tydelig at grågjessene over tid har spredt seg ut fra Alvøy, spesielt mot nord til sone Ø2 Seløy og Ø1 Hernar mfl. Spesielt på øyene i nord, med Hernar som kjerneområder, er det nå etablert en viktig (lokalt sett), bestand, med både hekkende par (15 – 20 par), og flokker med ikke hekkende grågjess.

I tillegg til konflikter med beitende gjess på Alvøy (i første rekke i Hatten-området), har det kommet inn mange klager fra gårdsbrukene på Ona (Breivik) og Herdlevær, og det er utført årlig skadefelling av grågjess over en del år. Feltarbeid og analyser viser at forekomster av beitende grågjess nå er relativt lavt i denne sonen (Ø4), men i hovedsak små flokker som forflytter seg rundt i området. En årsak kan være tiltak med jaging (og skadefelling), men sone Ø4 Ona-Herdlevær har ikke de samme gode forholdene som på Alvøy (sone Ø3), der kombinasjonen av litt større ferskvann og tilliggende beiteområder lenge har gitt gode livsvilkår for både hekkende grågjess og flokker med unggjess (maks over 300 ind. i 2025).

Sørøver i kommunen, på Blomøy, Rongøy, Toftøy, hekker det nå litt grågjess, etter mindre økninger (og nyetablering) de siste 4 – 8 årene. Det er ikke rapportert konflikt med landbruk (litt sauehold) i sone Ø5, Ø6 og Ø7.

I gamle Fjell kommune er det vesentlig mindre hekkende grågjess enn lengre nord. Spredte par finnes i flere områder, uten noen store lokale bestander. Økning av beitende unggjess de siste årene er knyttet til klager fra gårder og sauebruk (beitelag) i området Ulveset gard og Fjell gard, sentralt på Sotra, samt i et siste fra sone F6 Tyssøy, der mindre flokker med grågjess her beitet i slåtte- og beitemark der beitelaget holder en del sau. I vest, i sone F2 (Algerøy, Lokøy og Syltøy) forekommer spredte pare med hekkende grågås. Samlet huser gamle Fjell kommune relativt lite grågås, men bestanden synes å være i vekst, og ikke minste med en del flokker med ikke-hekkende grågjess som beiter i slåttemark i grasproduksjon. Samlet bestand i F-sonen er rundt 10 par.

I game Sund kommune er det ikke rapportert sikre hekkefunn av grågås før i 2025. Årsaken kan være manglende observasjonsaktivitet over tid, men økende de siste årene. Mindre lokker med beitende gjess er observert fra Telavåg, Golta, Glesvær og Trellevik de siste årene, og på nytt i 2025. Fra lokalt hold er det rapportert om grågås med ungekull på S. Vardøyna i 2025. Bestanden i sør er økende, men krever oppfølgende undersøkelser (som i Fjell).

Samlet var bestanden av voksne grågjess i Øygarden kommune i 2025 mellom 600 og 700 ind., den største (kjente) lokale bestanden i Vestland fylke. Hekkebestanden er vurdert til rundt 100 par, men kan være noe større. Gjennomgående har det vært en økning i bestanden både i nord, sentralt og i sør de siste 10-årene, med et sterkt tyngdepunkt i nord. I kjerneområder (Tjeldstø-området) har bestand og områdebruk stabilisert seg, men med økt bruk av randsoner på Alvøy. Konflikt (innrapportert til Øygarden kommune) har vedvart i nord, og nye områder er rapportert i sør (i Fjell; Ulveset, Fjell gard, Tyssøy), samt sør i Sund i Kleppe-området. Det siste lot seg ikke verifisere i eget feltarbeid i 2025, ei heller foreligger det observasjoner fra andre i dette området.

Oppsummert, prosjektet med innhenting av nye felldata i 2025, og med analyser, vurderinger og bestandsestimer for alle 17 soner, er gjennomført etter oppsatt plan. Kunnskap etablert gjennom egen fagrapport gir et godt kunnskapsgrunnlag for forvaltningsplanen (i arbeid). Grunnlaget er ikke like godt for alle områder/soner, og en del tema bør følges opp i videre undersøkelser. Forvaltningsplan vil drøfte aktuelle avbøtende tiltak der det i dag er konflikter med landbruket, men det synes også som at grågjessene etablerer seg i nye områder uten (kjente) lokale konflikter. Etablering av grågås har gitt en ny art i kystlandskapet, en art som også vil påvirke andre arter, for eksempel toppredatorer som hubro, havørn og kongeørn.

INNHold

FORORD.....	3
INNHold.....	6
1 INNLEDNING.....	7
2 GÅSEPOPULASJONER I ET STØRRE PERSPEKTIV.....	8
2.1 Et internasjonalt perspektiv	8
2.2 Gjess i Norge	8
2.3 Grågås i Europa	8
2.4 Grågås i Norge.....	9
2.5 Grågås i Vestland fylke	11
3 DATAGRUNNLAG OG FELTOPPLEGG	12
3.1 Tidligere og nye undersøkelser i Øygarden kommune	12
3.2 Egne feltundersøkelser i 2025.....	12
3.3 Historiske observasjoner av grågås.....	13
3.4 Opplysninger fra grunneiere og aktive gårdbrukere.....	14
3.5 Konflikter med landbruket	14
3.6 Sosial struktur i gåsebestander	15
4 BESTANDER OG OMRÅDEBRUK I 2025	16
4.1 Øygarden Nord.....	18
4.1.1 Sone Ø1 Lyngøy, Hernar og Nordøyane	19
4.1.2 Sone Ø2 Seløy – Hellesøy - Forhjelmo	19
4.1.3 Sone Ø3 Alvøy.....	20
4.1.4 Sone Ø4 One - Herdlevær - Skogsøy.....	24
4.1.5 Sone Ø5 Blomøy	27
4.1.6 Sone Ø6 Rongøy	27
4.1.7 Sone Ø7 Toftøy – Turøy - Misje	28
4.2 Øygarden – midtre - Fjell.....	30
4.2.1 Sone F1 Angeltveit Vest.....	31
4.2.2 Sone F2 Algerøy, Lokøy og Syltøy	31
4.2.3 Sone F3 Fjell.....	31
4.2.4 Sone F4 Ågotnes	32
4.2.5 Sone F5 Knappskog – L. Sotra.....	32
4.2.6 Sone F6 Bjørøy - Tyssøy	32
4.3 Øygarden sør - Sund.....	32
4.3.1 Sone S1 Telavåg	33
4.3.2 Sone S2 Sund SV	34
4.3.3 Sone S3 Sund øst	35
4.3.4 Sone S4 Bjelkarøy og Buarøy	35
5 OPPSUMMERING	36
6 LOKALT OG INTERNASJONALT PERSPEKTIV	39
7 REFERANSER.....	42
8 ANDRE KILDER	44
9 VEDLEGG 1 TIDLIGERE OBSERVASJONER AV GRÅGÅS	45

1 INNLEDNING

For en forsvarlig forvaltning av våre naturresurser, økosystem og arter kreves et godt faglig basert kunnskapsgrunnlag, et krav som også er nedfelt i Naturmangfoldloven (2009), både lovens målparagrafer (§3 og §4) om bevaring av livskraftige bestander innen artenes naturlige utbredelsesområde, samt §8, som konkret omhandler et krav om et vitenskapelig kunnskapsgrunnlag i natur- og artsforvaltningen.

Dersom viltbestander, som lokale hekkebestander av grågås, skal forvaltes godt i tråd med nasjonale mål og krav i lovgiving og forskrifter, krever det en kontinuerlig og jevnlig oppdatering av kunnskapsgrunnlaget, der forvaltning og forvaltningstiltak justeres etter hvert som ny kunnskap tilsier det. Denne tilnærmingen kaller vi *adaptiv forvaltning*, dvs. en kunnskapstilpasset forvaltning som ikke er konstant og tradisjonell, men som stadig er oppdatert på viktige tema. I bunnen av en slik forvaltningsstrategi ligger god kunnskap om størrelsen på lokale bestander, trend i bestandsutviklingen, viltets bruk av områder og habitater, samt god kunnskap om interaksjon med lokalsamfunnet, der jo grunneiere i mange sammenhenger er de primære forvaltere via egne rettigheter til jakt på jaktbare viltarter. Denne tilnærmingen i viltforvaltningen tilsier at en god kontakt mellom lokalforvaltning, grunneiere og forskning er nødvendig.

Grågås har lenge hatt en vid utbredelse langs Norges lange kyst (Haftorn 1971), men etter stort jaktrykk og etterstrebelser var bestanden for eksempel langs Vestlandskysten liten eller nesten utryddet for 100 år siden (jfr. Willman 1929, Willgoth 1951, Haftorn 1971, Håland 1979), og spesielt lav i årene etter WW2. Etter 1980 har bestanden på Vestlandet økt jevnt (Håland 1985, 1992, 2010, 2018, 2019, 2020), knyttet både til klimaendringer (Burton 1995), samt en rekke internasjonale forvaltningstiltak, inkl. felles forvaltningsplaner. Blant annet har AEWA utarbeidet egen plan for hele den europeiske grågåsbestanden (Powolny *et al.* 2018). Når det gjelder Øygarden kommune, foreligger det ikke noen samlet oversikt over etablering og økning i grågåsbestanden i kommunen. Som i mange andre kommuner i Vestland har også Øygarden kommune (nå sammenslått av tidligere kommuner Øygarden, Fjell og Sund) de siste årene erfart mange henvendelser fra aktive gårdbrukere, der grågås er observert beitende på innmark og i slåttemark, lokalt mye beiting og generelt lite ønske av bøndene. Som et avbøtende tiltak mht avlingstap er det gjennom flere år også søkt om løyve til skadefelling av grågås fra flere av gårdbrukerne, spesielt nord i Øygarden kommune.

Denne rapporten sammenstiller arbeidet med grågås *Anser anser* i Øygarden kommune i 2025. Hovedvekt i arbeidet har vært på en kartlegging av lokale hekkebestander og grågåsens områdebruk, spesielt i forhold til bruk av innmark på gårdsbruk som tidligere år har vært erfart mye gåsebeiting og derved også med en del konflikter med lokal gårdsdrift. For å beskrive status for grågås i Øygarden, og endringer over tid, er hele kommunen delt inn i 17 landskapsavsnitt, eller soner, med en overordnet inndeling som følger de gamle kommunegrensene, dvs. en 3-delning. Så er hver hovedsone (tidligere egen kommune) delt i mindre soner mht omtale av lokale bestander av grågås, og eventuelt med omtale av kjente konfliktområder mht mye gåsebeiting. Med grunnlag i både nye (inkl. 2025) og eldre data er et minimum bestandsestimat presentert for Øygarden kommune, med utgangspunkt i alle vurderte soner i analysearbeidet. I 2025 ble feltarbeidet i første rekke rettet inn mot de kulturmarker i Øygarden der grågås er rapportert som et problem, dvs. basert på informasjon fra gårdbrukere (via kommunen), men de aller fleste kulturmarker aktuelle for gås ble befart og kartlagt. Dette ble gjennomført 10 feltøkter fra februar til august, med mål om datafangst fra de ulike deler av grågåsas hekkesyklus. Feltarbeid, analyser og rapportskrivning er utført av zoo-økolog Arnold Håland (*Cand real*), leder i NNI, og arbeidet med fagrapporten er sluttført i desember 2025.

2 GÅSEPOPULASJONER I ET STØRRE PERSPEKTIV

2.1 Et internasjonalt perspektiv

Med bakgrunn i en stor økning i de fleste gåsebestander i Europa (og N-Amerika) de siste 10-årene (jfr. Fox & Abraham 2017, Fox & Defloor 2019, Stroud *et al.* 2019), har også behovet for en målrettet og kunnskapsbasert forvaltning meldt seg, både nasjonalt og internasjonalt. På europeisk basis har det skjedd svært store endringer i de aller fleste gåsepopulasjoner (jfr. Fox & Defloor 2019), i første rekke knyttet til beskyttelse (tidligere var svært mange bestander sterkt utarmet pga jakt og etterstrebelse), jaktreguleringer og ikke minst store endringer i jordbruket som har gitt de fleste gåsearter en økt tilgang på mat, særlig i vinterperioden (Fox & Abraham 2017). Sammen med opprettelse av mange verneområder har dette bidratt til økt vinteroverlevelse og gåsebestandene har derfor økt jevnt og trutt de siste 40 år. Mange av gåsebestandene er nå blitt så store mange steder at konflikten med jordbruk, pga økt beitepress i innmark og åkerbruk, har økt betydelig, noe som har gitt mange forvaltningsmessige utfordringer. Slike endringer gjelder også for grågås, som i tillegg til nevnte faktorer også er påvirket av klima-endringer, noe som i neste omgang har påvirket trekk og valg av overvintringsområder, og til slutt også med markante virkninger på hekkebestandenes størrelse (jfr. Ramo *et al.* 2015, Nilsson 2019). Kunnskapsgrunnlaget om endringer hos de fleste gåseartene og de fleste gåsepopulasjonene er generelt gode, mye forskning er utført over lang tid (jfr. Cramp 1977, Owen 1980, Kear 2005).

2.2 Gjess i Norge

I Norge gjelder ovenfornevnte problematikk flere arter, men i hovedsak er det *grågås* som står i fokus langs hele norskekysten, selv om arter som *kanadagås* i Sør-Norge (fremmed art – jfr. Artsdatabanken online), *kortnebbgås* (stor økning i Svalbardbestanden og økende konflikt over flere 10-år i Midt-Norge og Nord-Norge), samt *hvitkinngås* (og utsatt snøgås) som har gitt forvaltningsmessige utfordringer de siste 20 år, hvitkinngås spesielt rundt Oslofjorden, men med videre spredning langs Sør-Norges kyst. Hvitkinngås ble nylig påvist hekkende i Bergen i 2024 (Håland 2024), og videre spredning kan forventes. Det rapporteres frekvent i media om konflikter mellom landbruk og gåsebeiting mange steder langs kysten, også i vårt eget fylke Vestland. I Norge startet konflikten knyttet til økende gåsebeiting på innmark allerede tidlig på 1980-tallet, særlig i Møre & Romsdal, Midt-Norge og Nord-Norge (jfr. DN 1996), mens dette i liten grad da var et konflikttema på Vestlandet. I tillegg til nevnte arter forekommer de mer fåtallige arter som *tundragås*, *sædgås* og *ringgås* i Norge, i hovedsak i trekketidene eller i mindre grad som overvintrende. Sistnevnte art trekker i større antall vår og høst til og fra Svalbard, fra og til Danmark, langs Norskekysten, Øygarden inklusive. Ellers er *dverggås* en kritisk truet art i Norge (arten hekker i lite antall i Finnmark). I tillegg til nevnte arter observeres tidvis andre gåsearter, så som *snøgås* og *stripegås* (begge forvillet/fremmed art). I denne rapporten er hovedfokus på grågås, men andre arter som forekommer i Øygarden er kort nevnt.

2.3 Grågås i Europa

Grågås forekommer med 2 underarter i Europa, der *Anser anser anser* dominerer i antall fra Island, via Storbritannia, Skandinavia og deler av kontinentale Europa, dvs. fordelt på 4 biogeografiske regioner. I tillegg forekommer *A. anser rubrirostris* i Svartehavet og Det Kaspiske hav (Kear 2005). Den europeiske bestanden har vokst markant de siste 10-årene og teller nå over 900 000 individer, opp fra et nivå på 120 000 på 1980-tallet. I forvaltningssammenheng er den europeiske hekkebestanden delt inn i 3 forvaltningsområder (MU1, MU2 og MU3 – Management Units, jfr. Powolny *et al.* 2018), der den norske hekkebestanden tilhører forvaltningsområdet MU1. Utbredelsen i Europa er vist i Fig. 1. Kunnskapen om trekk og overvintring av norske og nordiske grågjess er god, basert på omfattende ringmerking over lang tid (Andersson *et al.* 2001), og ikke minst omfattende kartlegging og overvåking av bestandene.

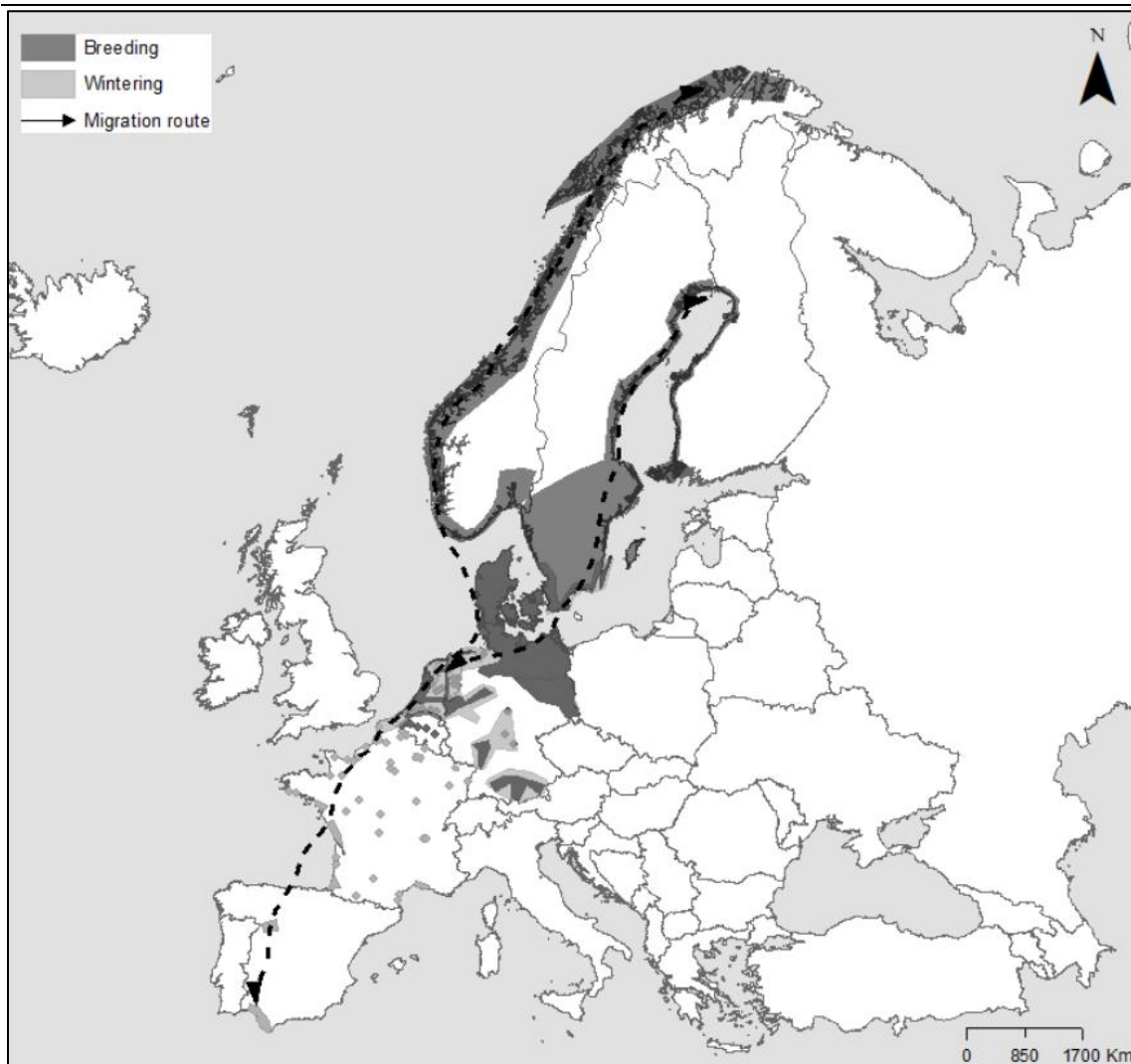

Fig. 1. Utbredelse av grågås i Europa, hekkeområder og vinterområder, inkl. med hovedtrekkruten ned til det historiske vinterkvarteret i Sør-Spania (stiplet linje). Kilde: Powolny *et al.* (2018).

2.4 Grågås i Norge

Grågås er en naturlig forekommende art langs hele norskekysten, både som hekkende fugl, fugler i trekketidende og som overvintrende art (dog i mindre grad). Bestanden av grågås var, etter sterk beskatning, nede på et lavmål etter 2. verdenskrig (og 10-årene før - jfr. Willman 1928, Haftorn 1971), selv om små restbestander også fantes langs kysten av Vestlandet, for eksempel i Hordaland (Håland 1979). Bestanden i regionen økte utover på 1980-tallet, men spesielt etter 1990 har økningen vært sterk i mange områder, men også med tegn på metning og utflating i lokale hekkebestander av grågås (for eksempel flere steder i Sogn & Fjordane – Håland 2019). Nasjonalt er grågåsbestanden i Norge ennå i vekst, antatt økende fra 8.000 – 10.000 par rundt 1996 (DN 1996), til rundt 18.000 – 20.000 par i dag (dette er grove estimater da empiriske dokumenterte bestandstall er ikke kjent/publisert). Status i 2024 er at grågås nå er et naturlig og sentralt element i kystfuglfaunaen på hele Vestlandet (inkl. våre fjordstrøk), jfr. kartplott i Fig. 2 og 3. Arten er jaktbar i Norge med fastsatte jakttider (fra seinsommeren av – pt. 10. august til 23. desember). I forvaltnings-sammenheng har det vært en økende konflikt med landbruket, knyttet til gjessenes beiteaktivitet i eng og beiter der grasproduksjon pågår (DN 1996). Denne problemstillingen oppsto allerede på 1980-tallet (midt-Norge), men har økt ellers knyttet til økning i lokale hekkebestander. Konfliktene varierer fra liten til stor, men enkelte bruk har erfart (og erfarer) en stor tetthet av beitende grågjess (i hovedsak denne art) og derved også

et grunnlag for uønsket avlingstap. Der konflikten er stor er et av mange forvaltningstiltak *skadefelling av gjess*, et tiltak som forvaltes av kommunene i samarbeid med Statsforvalteren. Avbøtende bør imidlertid foreligge som en godkjent forvaltningsplan for gås, planer som utarbeides og godkjenner av hver kommune (jfr. DN 1996, Fylkesmannen i Hordaland 2008), og som så godkjennes av Statsforvalteren. Skadefelling kan ellers lett føre til negative reaksjoner i den offentlige debatt, sett i perspektiv av den generelle fredning av vilt i hekke- og yngleperioden. Det er derfor et stort behov for å finne frem til andre og effektive tiltak der konflikter med landbruket er størst. Et solid kunnskapsgrunnlag om de lokale gåsebestander står derfor sentralt for den lokale viltforvaltningen og mulighetene for gjennomføring av effektive, avbøtende tiltak. Slike forhold er fokusert i forvaltningsplan for gås i Øygarden kommune som er i arbeid høsten 2025 (NNI).

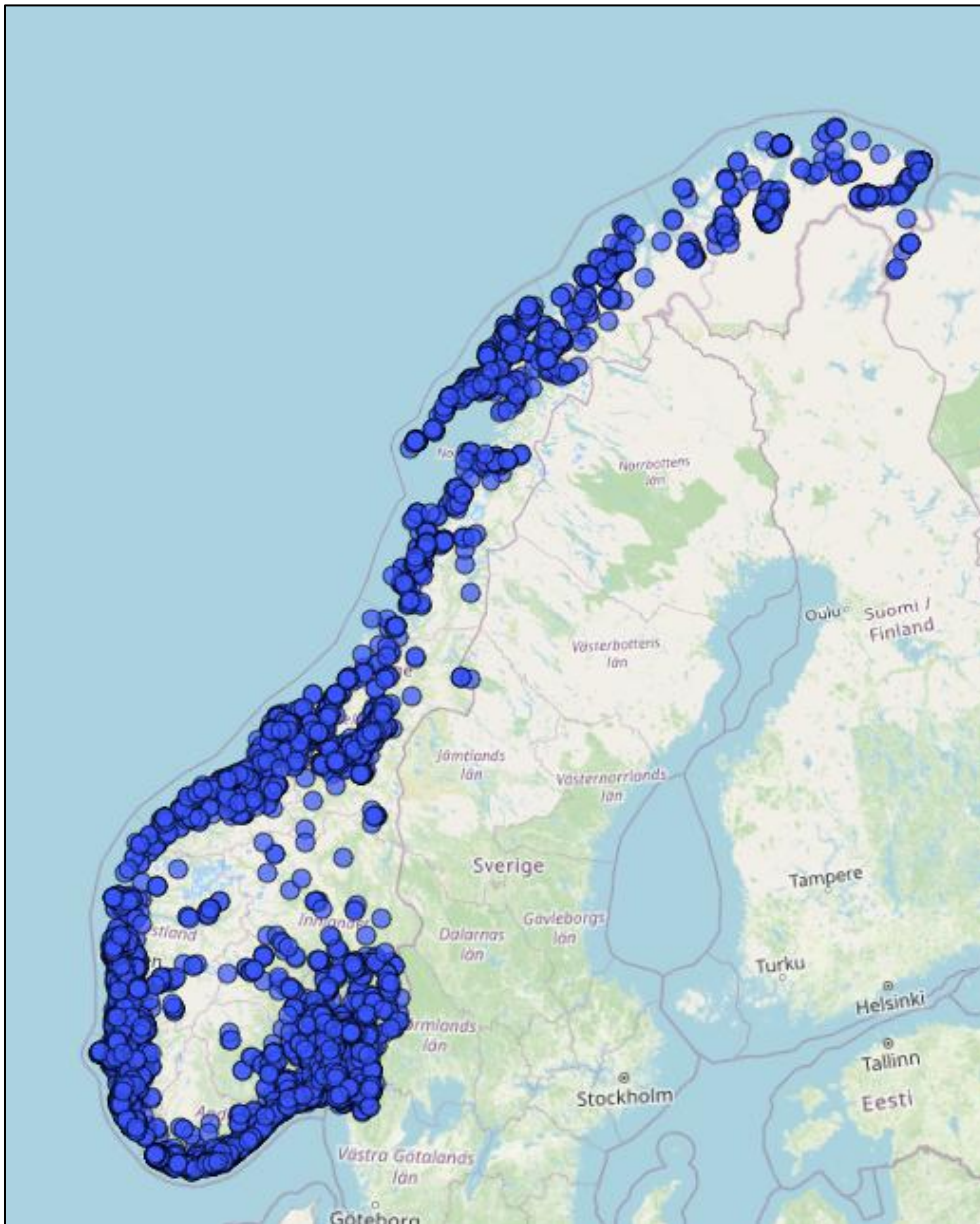

Fig. 2. Grågjess har en vid utbredelse og områdebruk i Norge, dvs. langs hele kysten fra Østfold til Finnmark, men også i innlandet, her illustrert og med plott av artsobservasjoner av grågås fra 2025. Kilde: Artskart, pr. 25. okt. 2025.

2.5 Grågås i Vestland fylke

Grågås har lenge hatt en vid utbredelse langs Norges lange kyst (Haftorn 1971), men etter stort jaktrykk og etterstrebelse var bestanden for eksempel langs Vestlandskysten liten eller nesten utryddet (Willman 1929, Willgohe 1951, Haftorn 1958, 1971, Håland 1979). Etter 1980 har bestanden på Vestlandet, Hordaland inklusive, økt jevnt og trutt (Håland 1992, 2008, 2010, 2019a,b 2020). I 2008 ble hekkebestanden i fylket anslått til ca. 200 par (jfr. Fylkesmannen i Hordaland 2008). Bestanden i Hordaland er nok vesentlig større i dag, via både økning lokalt der grågås har hekket en stund samt etableringer i nye områder (jfr. Håland 2019a,b, 2020a,b, 2023). Utviklingen har vært ulik i kommunene i fylket, en utvikling som nå har pågått i 50 år (jfr. Håland 1979, 2020, 2023), med en stor økning fra fåtallige par til en vid utbredelse i Vestland i våre dager (Fig. 3). Tyngdepunktet ligger i kystsonen på Vestlandet, men også med økende forekomster innover i fjordene.

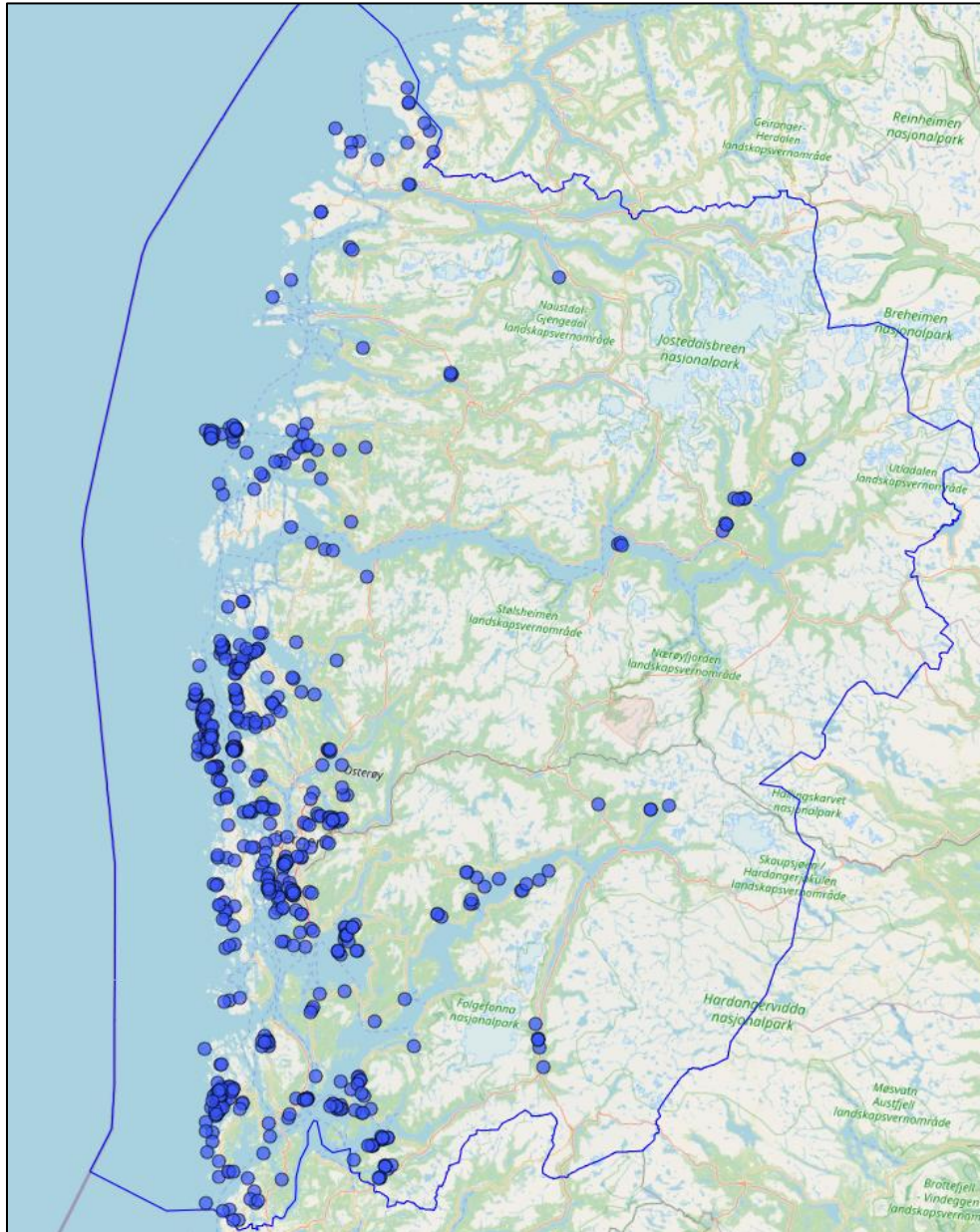

Fig. 3. I Vestland har grågås en relativt vid utbredelse, med tyngden av observasjoner langs kysten og ytre fjordstrøk, men der bildet er påvirket av hvor fuglekikking har sine tyngdepunkter i fylket. I kartet vist observasjoner av grågås fra 2025. Kilde: Artskart, pr. 25. okt. 2024.

3 DATAGRUNNLAG OG FELTOPPLEGG

Kjernen i en kunnskapsbasert naturforvaltning er solid, fagbasert kunnskap om det fagtema som er i fokus. Dette grunnleggende faktum gjelder også fugler og fuglebestander, ikke minst gjelder det for arter som det lovmessig er åpnet for jakt på og høsting som en viltressurs. Grågås tilhører denne kategorien fugler og en geografisk avgrenset forvaltningsplan må derfor ha gode feltdata for angjeldende populasjon dersom sentrale premisser i naturmangfoldlov og viltlov skal kunne oppfylles, i tillegg til overordnet og god kunnskap om hele den internasjonale, geografiske populasjonen (Powolny *et al.* 2019). Denne rapporten, avgrenset til Øygarden kommune, er basert på egne undersøkelser i 2025 og tidligere år, samt rapporterte observasjoner av grågås i offentlige databaser (Artskart). Eget feltarbeid i 2025 har i første rekke vært rettet inn mot landbruksområder i Øygarden kommune der det er rapportert om problemer med beitede grågjess, men også mot andre deler av kommunen for å bedre kunnskap om lokale bestander. I det følgende er kort omtalt de kilder som er benyttet som grunnlag for en utarbeiding av en kunnskapsstatus for grågås i Øygarden kommune, mht lokale bestander, områdebruk, bestandstrender og rapporterte konflikter i landbruket.

3.1 Tidligere og nye undersøkelser i Øygarden kommune

Det foreligger litt historisk informasjon om sjø- og kystfugl på Vestlandet, for eksempel fra begynnelsen av 1950-tallet (jfr. Willgoths 1951), men lite om grågås, blant annet pga manglende eller små lokale bestander i regionen. Opplysninger fra perioden 1900 - 1940 er sparsomme, og anekdotiske. Sannsynligvis hekket enkelte par langs kysten, uten at dette er dokumentert. Grågåsa var så godt som utryddet på Vestlandet over en nær 100-års periode (jfr. Collet 1921, Willman 1929, Willgoths 1951, Haftorn 1971), selv om grågås var vanlig nordover i landet. I Hordaland var det en liten regional økning i grågåsbestanden på 1960- og 1970-tallet (Håland 1979), med indikasjoner om noen få par i Øygarden (Håland 1979, 1980). Ny kunnskap om regionale fuglebestander kom på plass via de første systematiske viltkartlegginger i alle kommuner i Hordaland, gjennomført som grunnlag for de nasjonale verneplaner for 1) sjøfugl og 2) våtmark. Denne kartleggingen ble gjennomført på slutten av 1970-tallet til rundt 1980. Forfatter gjennomførte selv den total kartlegging av hekkende sjøfugler i Øygarden, Sund og Fjell (Håland 1980), der resultatene gav grunnlag for vern av flere hekkeområder for sjøfugler i de 3 kommunene. I 10-årene etter ble sjøfuglbestanden kartlagt i flere omganger, spesielt i gamle Øygarden kommune (Håland 1992, 2010, Håland unpubl). Når det gjelder grågås så økte flere lokale bestander av grågås i regionen mye etter år 2000, men med markante lokale forskjeller (denne rapport). Økningen i Hordaland kom først i de områder der grågås etablerte seg på 1970- og 1980-tallet, for eksempel i Bjørnefjorden, Fensfjorden og Øygarden (jfr. Håland 1979, 1980, 1985, 1992). Selv om økningen i grågåsbestanden i Øygarden har vært markant over relativ lang tid, er det ikke tidligere gjennomført en målrettet og helhetlig kartlegging og evaluering av bestandens utvikling og størrelse. Mye feltdata foreligger fra mange år, både fra egne undersøkelser og fra mye og økende fuglekikking i kommunen. Historiske data (Artskart) er derfor oppsummert i rapporten, basert på nevnte kilder, integrert med egne resultater fra 2025, knyttet til avtalt kartlegging gjennom en lang hekkesesong. I forvaltningssammenheng er ferske empiriske data viktigst, men endringer over tid står også sentralt som et viktig kunnskapsgrunnlag, dvs. begge deler er sentrale elementer i en adaptiv gåseforvaltning.

3.2 Egne feltundersøkelser i 2025

Med grunnlag i eget arbeid med grågås i en rekke kommuner på Vestlandet er det kommet frem klart mønster mht habitatvalg og prefererte beitemarker, der kulturmarker og slåttemarkar beliggende ved sjø og vann (spesielt det første) har fremstått som sentrale funksjonsområder for grågjess. Et utvalg av slike naturmiljøer har vist seg å være kjerneområder for grågås gjennom hekkesesongen i alle så langt studerte gåsebestander

(jfr. Håland 2018, 2019, 2020, 2024,2025), og da ofte områder der konflikt med beiting i slåttemarker (og beitemark) oppstår. Egne feltundersøkelser i Øygarden 2025 ble i første rekke lagt opp til å besøke rapportere «konfliktområder» i Øygarden for å oppdatere lokal informasjon og dokumentere eventuelle gress i områdene, og samlet ble 10 feltdager benyttet for formålet (Tab. 1). Kartleggingen i 2025 har vært «bilbasert», dvs. det ble ikke gjennomført kartlegging fra båt i sjøområdene i Øygarden. Et stort flertall av gårder og tilknyttet kulturmark i Øygarden er lokalisert mot eller nært sjøen, men med en del unntak i sone 2 (i tidligere Fjell kommune). Det er i dag langt fra aktiv gårdsdrift på mange av kommunens småbruk, men mange kulturmarker skjøttes, og/eller beites med sau. Det ble lagt innledningsvis lagt inn seks feltdager i prosjektet, men dette ble utvidet til samlet 11 feltdager i løpet av hekkesesongen, fra grågjessene ankomst i vintermånedene, til tiden der høsttrekket starter i begynnelsen av august (jfr. også alminnelig jaktstart 10. august), dvs. feltarbeidet dekket inn de ulike faser i hekkesyklusen (Tab. 1). Slutten av mars faller sammen med egglegging, og april er gjennomgående den tiden som ruging pågår. Perioden fra slutten av april til tidlig mai er tidspunktet der de første ungekullene klekkes, så også i 2025. Fra kullene klekkes i begynnelsen av mai (de fleste), varer ungeperioden langt ut i juli når gåsungene blir flygedyktige. I tillegg til de hekkende par, er de ikke-hekkende, unge grågjessene, en viktig komponent i en gåsebestand, ikke minst når det gjelder beitetrykk lokalt. De yngre gjessene ankommer gjerne litt seinere enn de eldre, hekkende gjessene, men flokker finnes lokalt fra februar/primomars, til de trekker til myteområder i løpet av juni måned (mange til Rogaland). Unggjessene returnerer til Øygarden rundt 20. juli, og blir i kommunen til trekket starter (se kap. 3.6). Trekket for de fleste starter i august og gjerne rundt tidspunkt for starten for den ordinære jakten (10. august). Tab. 1 viser hvor innsatsen i prosjektet, mht feltarbeid, ble fordelt gjennom hekkesesongen 2025.

Tab. 1. Tidspunkt og gjennomføring av feltarbeid i Øygarden i 2025.

Dato	Fase i hekkesesongen	Soner	Områder	Kommentarer
29. jan	Ankomst	Ø3,Ø4,Ø6,Ø7	Toftøyna til Alvøyna	Ingen grågjess observert
23. febr	Ankomst	Ø3, Ø4,Ø6,Ø7	Toftøyna til Alvøyna	Grågjess i Tjeldstø-området
23. mars	Egglegging	Ø3,Ø4,Ø6,Ø7	Toftøyna til Alvøyna	Grågjess i flere områder
27. mars	Egglegging	F2, F3, S1,S2, S3	Fjell og Sund	Grågjess i flere områder
22. april	Ruging	Ø3, Ø4, Ø6,Ø7	Toftøyna til Alvøyna	Grågjess i flere områder
20. mai	Ungetid	Ø3, Ø4, Ø6,Ø7	Toftøyna til Alvøyna	Kartlegging i standard område
11. juni	Ungetid	Ø3, Ø4, Ø6,Ø7	Toftøyna til Alvøyna	Kartlegging i standard område
18. juli	Flokkfase - sommer	F6	Tyssøy	Befaring og interjuv med beitelaget
22. juli	Flokkfase - sommer	S2,S3	Sund	Grågjess i flere områder
23. juli	Flokkfase - sommer	Ø3,Ø4,Ø5,Ø6	Toftøyna til Alvøyna	Grågjess i flere områder
04. aug	Flokkfase - trekk	Ø3,Ø4,Ø5,Ø6	Toftøyna til Alvøyna	Grågjess i noen områder

3.3 Historiske observasjoner av grågås

Etter opprettelsen av Artsdatabanken i 2003 ble tjenesten *Artsobservasjoner* operativ i 2007. Dette er en åpen registreringsdatabase online på internett som alle kan registrere inn sine artsobservasjoner. Datasetsene blir løpende overført til portalen *Artskart* der feltdata er åpne og tilgjengelige. Alle observasjoner av grågås fra Øygarden kommune er derfor hentet inn som et delgrunnlag i analyser og vurderinger mht hekkebestander, bestandstrender og områdebruk. Antallet observasjoner er opp mot 5000. Tilfeldige feltdata (*ad hoc*) kan ikke brukes som et selvstendig grunnlag for bestandsvurderinger og reell områdebruk, men er likevel nyttige i arbeidet. Øygarden er blant de aller mest populære områder for fuglekikking i Vestland fylke, med ditto mange observasjoner av fugl rapportert til Artsdatabanken, og med nærmere 5000 observasjoner av grågås høsten

2025. Grågås er enkel å artsbestemme for alle fugleinteresserte med litt erfaring, så det er liten usikkerhet mht rapporterte grågjess. Når det gjelder *antall* som rapporteres hver gang er det mer usikkert mht hvor mange gjess som egentlig var i området på observasjonstidspunktet, da metode og dekning ikke rapporteres. Alle feltdata må derfor vurderes i forhold til de spørsmål som søkes besvart, samt når og hvor observasjoner er gjort. For 2025 er det også mulig å sammenligne rapporterte antall med egne feltdata fra flere sentrale gåseområder i Øygarden kommune.

3.4 Opplysninger fra grunneiere og aktive gårdbrukere

I forbindelse med oppstart av prosjektet vinter 2025 ble det bedt om info fra Øygarden kommune mht innspill og klager fra gårdbrukere, dvs. de som har erfart beitende gjess i egne marker, både i innmark og beitemarker, og vurdert beitende gjess som uønsket. Enkelte bønder har også over tid søkt om tillatelse til skadefelling av grågås, med mål om å redusere omfanget av beiting på dyrka mark/beitemark lokalt. I hovedsak er det beiting i slåtte- og beitemarker som har lagt grunnlaget for, både nasjonalt (DN 1996) og regionalt (for eksempel Fylkesmannen i Hordaland 2008), at lokale forvaltningsplaner ble anbefalt utarbeidet. I første rekke gjelder det grågås, men lokalt også for andre gåsearter (for eksempel kanadagås). Kommuner som har viktige områder for trekkende (og overvintrende gjess), ble også oppfordret til å rette en større oppmerksomhet mot gjess i den lokale viltforvaltningen. I arbeidsprosessen i 2025 har forfatter hatt kontakt med flere grunneiere/bønder som har bidratt med viktig informasjon om grågås og det de peker på som problematisk i egen drift og husdyrhold (se oversikt under andre kilder).

Fig. 4. Feltarbeidet i 2025 ble innrettet mot kartlegging av grågås i kulturmark og beitemarker i en rekke områder i Øygarden kommune, i første rekke der det var rapportert inn problemer med beitende gjess de siste årene. Tjeldstø, 23. mars 2025. Foto. A. Håland.

3.5 Konflikter med landbruket

Selv om konflikten mellom beitende gjess i bondens marker, i slåttemark og beitemark, har vært aktuell i Norge siden rundt 1980 (DN 1996), er det først etter årtusenskiftet at temaet har blitt aktuelt i Vestland fylke (Fylkesmannen i Hordaland 2008), tilsvarende også i Øygarden. I Øygarden har det i første rekke vært et tema i nordre deler av kommunen, i Tjeldstø-området og i området Kollsnes – Breivik - Herdlevær, og med konflikter som lokal og regionale myndighet har måtte bruke mer og mer tid og ressurser på. Det foreligger ikke noen samlet oversikt over hvilke områder og bønder som har rapportert problemer, så denne rapporten er den

første med dette formålet. Sentral kilde til informasjon har vært Øygarden kommune, samt en del lokale kontakter. Rapporten vil derfor være en sentral kilde for forvaltningsplan for gås i Øygarden som er under arbeid høsten 2025 (Håland 2025).

3.6 Sosial struktur i gåsebestander

Ettersom de fleste grågjess ikke hekker før de er flere år gamle (Cramp 1977, Owen 1980, Kear 2005), vil det i hekketiden være 2 hovedgrupper av gjess i en lokal bestand: 1) etablerte par og 2) ikke-hekkende gjess som vanligvis opptrer i flokk ("flokkgås" eller "unggås"). Yngre gjess kan ha dannet par, men ennå ikke gjennomført hekking, så i perioden før egglegging er det ikke mulig å skille eldre par som sikter på reproduksjon fra par som ennå er i en etableringsfase lokalt. Draktkarakterer kan skille eldre fra yngre fugler, men dokumentasjon av dette forholdet krever mye feltarbeid enn det som har vært til rådighet i dette prosjektet, og gir ikke grunnlag for å skille eldre fra litt yngre gjess (enklest for ett-åringer). I løpet av hekkeperioden kan de ulike sosiale grupper av grågås opptre både samlet, men også adskilt, når par sprer seg ut i landskapet, etablerer reir, legger egg og går inn i rugeperioden. Etablerte par vil være stedtro og lokale i den perioden de voksne er knyttet til reiret, mens i ungeperioden kan kull bevege seg relativt langt, i større grad med økende alder på gåsungene. Hekkeområdenes landskapsmessige og økologiske karakter vil kunne påvirke mobiliteten og lokale forflytninger, men vil ofte være en forflytting mot de beste beiteområdene. Egne studier har vist at det ofte er kjerneområder med flere hekkende par, noe som frekvent gir opphav til familieggrupper som oppholder seg lenge i de samme områder (jfr. Håland 2018, 2019, 2020, 2024, 2025). Ulike forhold mht grågåsas sosiale struktur og adferd er derfor viktig å beakte når observasjoner skal tolkes inn i en bestandssammenheng. Videre er egne erfaringer (fra andre kystavsnitt) at flokker med ikke-hekkende unggjess tidvis konkluderes til å tilhøre den lokale hekkebestanden, noe det kan være, men slike flokker kan også være rekruttert fra et noe større geografisk område. Slike flokker, små og større, av ikke-hekkende gjess, forflytter seg ofte lokalt, noe som lett kan føre til en overvurdering av den lokale hekkebestandens størrelse. Kunnskap om unggjessenes område- og habitatbruk er derfor viktig, særlig er at vekslende områdebruk ofte er utløsende for konflikter med gårdbrukere mht gjessenes beiting i innmark/beitemark. Medio juni forsvinner de ikke-hekkende unggjessene, de trekker til regionale myteområder. Kårstø i Rogaland har det siste 10-året vært et regionalt viktig myteområde for grågjess (basert på merkede grågjess), med over 1000 grågjess observert i myteperioden juni/juli (D. Brynjelsen, pers med). Mindre mytende flokker (ikke familieflokker) er observert flere steder i Hordaland de siste årene, så bildet er ikke entydig med at alle gjess trekker til de største myteområdene (pt i Rogaland).

Fig. 5. En lokal gåsebestand er sammensatt av eldre hekkende grågjess, og yngre (1 – 3 år) ikke-hekkende grågjess. Gjess som opptrer i par kan også være ikke-hekkende fugler på vårparten. Foto: A. Håland.

4 BESTANDER OG OMRÅDEBRUK I 2025

For å øke kunnskapsgrunnlaget for en forvaltningsplan for gås i Øygarden ble det lagt opp til kartlegging av gås i utvalgte områder i 2025, i første rekke områder der gårdbrukere over tid har rapportert beitende gås i slått- og beitemarker. Øygarden kommune har tilrettelagt dette materialet samt bidratt med lokale kontakter. Hekkesesongen for grågås er relativt lang. De første grågjessene ankommer fra vinterkvarteret i slutten av februar eller tidlig i mars, og blir i hekkeområdene til månedsskiftet juli/august (og seinere). Kartleggingen ble lagt opp med tidsmessige valg for å kunne gi svar på viktige spørsmål mht lokale bestander og områdebruk (se metodikk). I det følgende er resultater fra kartleggingen omtalt, med fokus på ulike deler av Øygarden kommune, inndelt i 17 soner (jfr. Tab. 1, Fig. 6). Historiske data er inkorporert for å gi en best mulig status for alle deler av Øygarden kommune, strukturert med omtale av hver av de 17 sonene. Datafangsten varierer mye, i hovedsak pga den reelle fordelingen av grågås i kommunen, men også betinget av hvor det er utført feltarbeid. Den målrettede kartleggingen i 2025 (denne rapport) hadde utgangspunkt i de områder der det de siste årene er rapportert om konflikt med beitende grågås, men det ble også søkt etter gjess i andre områder (se kap. 3.3). En heldekkende kartlegging, geografisk sett, vil krevd også feltarbeid ved bruk av båt med dekning av de mange øyer og holmer i kommunen. Felldata fra 2025-arbeidet er sammenlignet med observasjonsdata fra tidligere år, der oppsummering er behandlet for hver enkelt sone (Fig. 6), samt at historiske data er vist som plott i kart (jfr. vedlegg 1). Etablert faktagrunnlag fra feltarbeidet i 2025 vil inngå som et sentralt og viktig kunnskapsgrunnlag i forvaltningsplanen som er i arbeid høsten 2025.

Tab. 2. Inndeling av Øygarden 3 hovedsoner, Ø, F og S, og samlet 17 delsoner, jfr. Fig. 6 for avgrensning i kart.

Sone	Delsone	Navn	Landskap
Ø	Ø1	Lyngøy, Hernar & Nordøyane	Øyer og sjønære kulturmarker
Ø	Ø2	Seløyyna, Hopsøyyna og Førehjelmo	Øyer og sjønære kulturmarker
Ø	Ø3	Alvøyyna	Øyer og sjønære kulturmarker
Ø	Ø4	Ona, Herdlevær og Skogsøyyna	Øyer og sjønære kulturmarker
Ø	Ø5	Blomøyyna	Øyer og sjønære kulturmarker
Ø	Ø6	Rongøyyna og Ono	Øyer og sjønære kulturmarker
Ø	Ø7	Toftøyyna, Turøyyna og Misje	Øyer og sjønære kulturmarker
F	F1	Angeltveitsjøen	Øyer og lyngheier
F	F2	Vestre øyer	Øyer og lyngheier
F	F3	Algrøy, Lokøy og Syltøy	Indre sjøområde og kulturmarker
F	F4	Kolltveit kyst	Sjø og lyngheier
F	F5	L. Sotra og Bildøy	Øyer og indre sjøområde
F	F6	Bjørøy og Tyssøy	Øyer og indre sjøområde
S	S1	Sund Vest - telavåg	Øyer og lyngheier
S	S2	Sund Sørvest	Øyer, lynghei og kulturmarker
S	S3	Sund øst	Øyer og kulturmarker
S	S4	Bjoarøy og Bjelkarøy	Øyer og kulturmarker

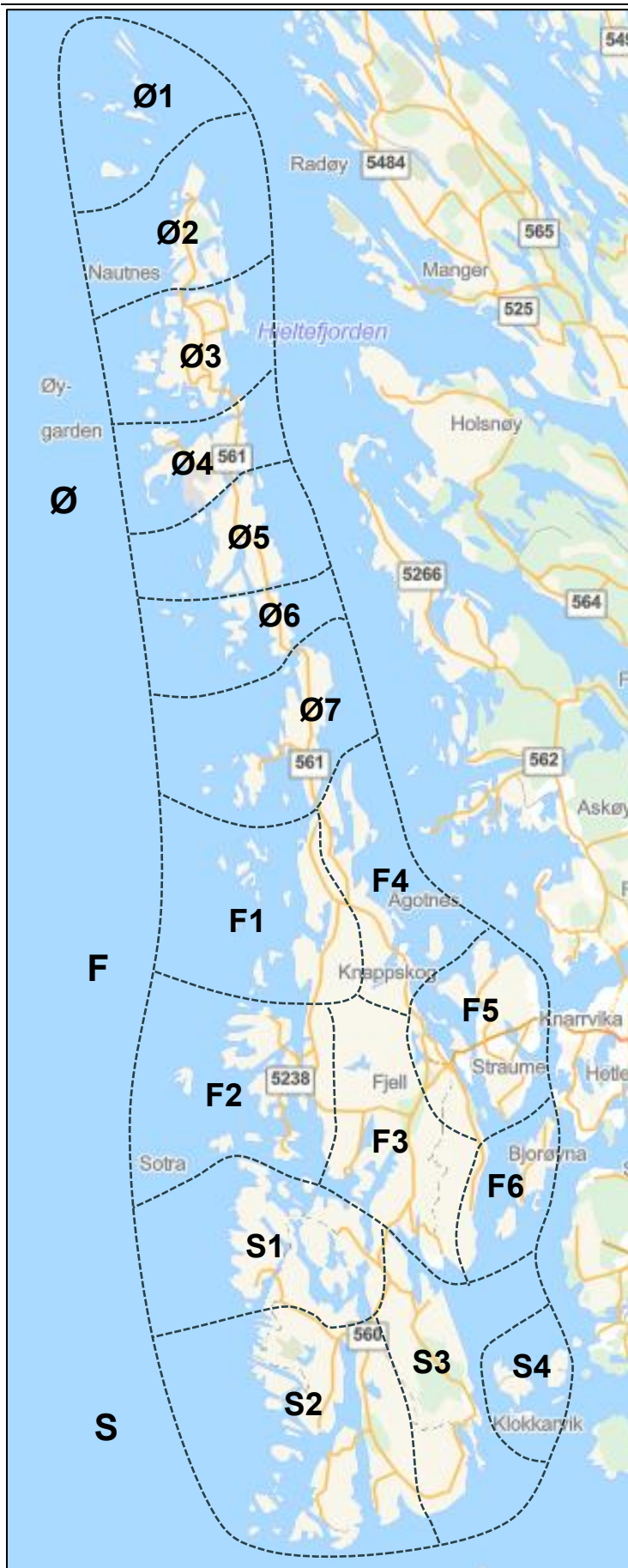

Fig. 6. Øygarden kommune er delt i 3 hovedsoner og 17 delsoner i relatert til tidligere kommuner Øygarden, Fjell og Sund.

4.1 Øygarden Nord

Nordre del av kommunen samsvarer med «gamle Øygarden kommune» og er delt i 7 delsoner (Fig. 6). Avgrensningen har en naturlig, landskapsmessig inndeling, men det er ikke noen «tette» grenser mht lokale forekomster av grågås, særlig gjelder det mobile, ikke-hekkende grågjess som fort kan forflytte seg mellom sonene. Viktige skiller i de enkelte avsnitt i kystlandskapet mht funksjon for grågjess er om det er etablert hekkende par, og med tilhørende funksjon for oppvoksende ungekull, eller om lokale områder kun brukes av ikke-hekkende (yngre) gjess. Status for hver sone er beskrevet med utgangspunkt i varierende mengde feltdata, og derfor med ulike grad av sikkerhet mht lokal funksjon for grågås. Konkludert status for hver enkelt sone (Ø1 - Ø7) er derfor en syntese av eget feltarbeid og/eller foreliggende observasjoner av grågås hentet fra Artskart (se også relevante kartplott i vedlegg 1).

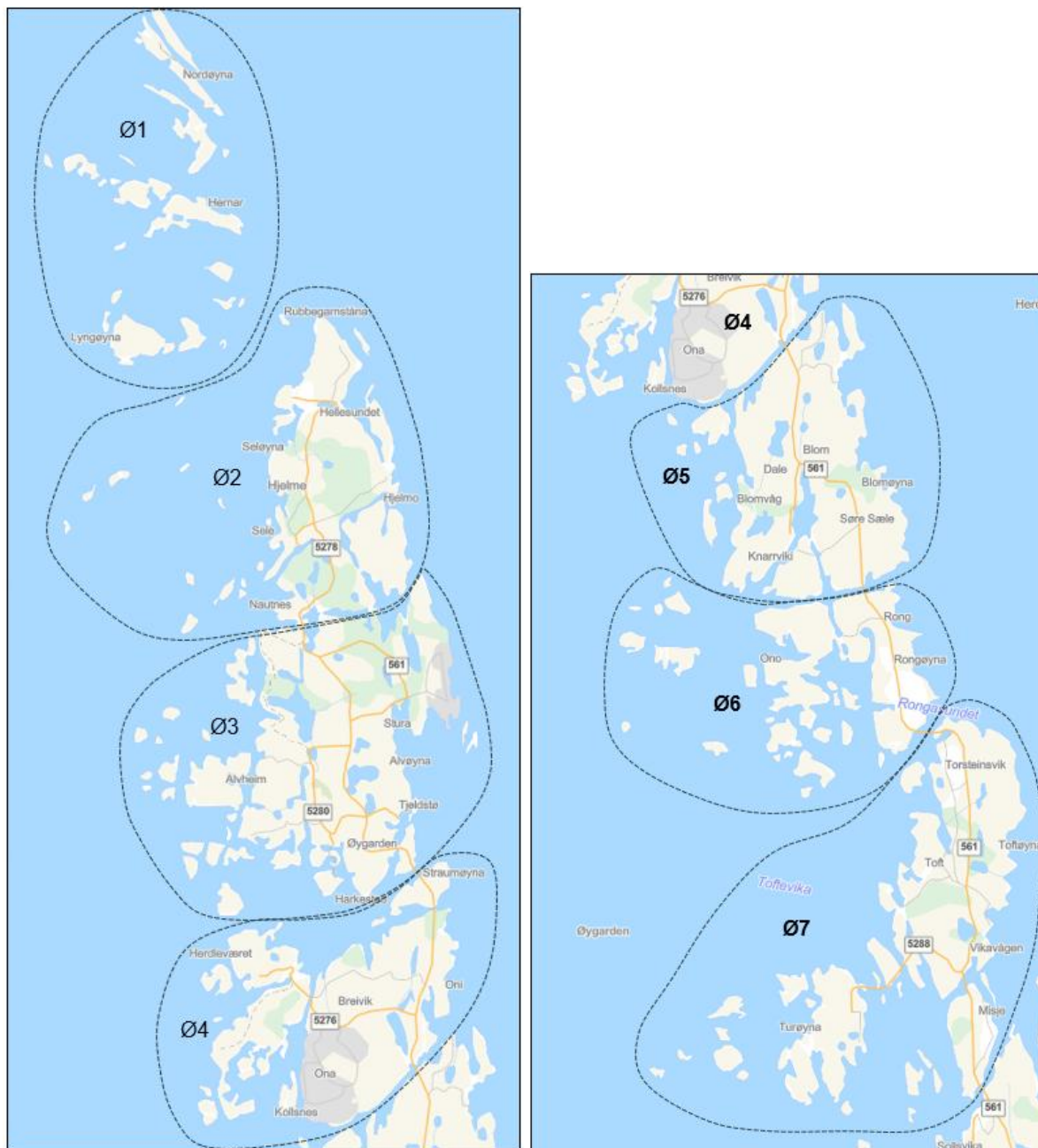

Fig. 7. Øygarden kommune er delt i 3 hovedsoner og 17 delsoner i relatert til tidligere kommuner Øygarden, Fjell og Sund. Et mindre nord i Fjell (Turøy og Misje) er tatt med i sone Ø7, knyttet til landskapets økologiske funksjonalitet.

4.1.1 Sone Ø1 Lyngøy, Hernar og Nordøyane

Denne sonen (Fig. 6, vedlegg 1), rommer de nordligste, frittliggende øyene i Øygarden med Lyngøy i SV, Hernar-området sentralt og Nordøyane i nord. Området ble ikke besøkt av forfatter i 2025, men det foreligger flere observasjoner som bekrefter lokal hekking med flere ungekull i 2025. Grågjess er rapportert i hekketid fra **Lyngøy** fra 2010 av, med flokker i slutten av april, med 10 og 25 ind. Par ble sett i 2011 og 2012, og med 10 ind. og 25 ind. igjen i 2013 (i mai). Et og tre par ble observert på Lyngøy i 2014 og 2015, og med opptil 20 ind. i 2016 og 3 par i 2017. I april 2018 ble to aktive reir påvist, første sikre hekkefunn på Lyngøy. Arten ble sett i lite antall i årene 2019 – 2021, før nytt kull ble registrert i 2022. De tre siste årene, 2025 inkl., er par og små flokker observert i april og mai, men uten sikre hekkefunn. Konklusjon er at Lyngøy de siste 15 årene har hatt årlige forekomster av grågjess, med flere hekkefunn, og i enkelte år også beitende flokker, opp til 26 ind. (i 2022).

Lengre nord er **Hernar og tilliggende øyer og holmer** blitt et viktig område for grågås, med økende bestand og større flokker. Par var etablert i området i årene 2009 – 2011 (2 - 8 adulte), og så med samlet 30 ind. i mai 2012, men uten at kull er rapportert. Seks voksne grågjess ble sett i 2013, 2014 og 2015, videre 8 og 6 ind. i 2016 og 2017, og så med to gåsekull i 2018, dvs. samme år som på Lyngøy (se ovenfor). Kull ble påvist årene etterpå, 2019 – 2022, samt med flokker på opptil 25 ind. (2022). Flere par hekket i 2023, samt at flere flokker ble sett. I juni ble 60 grågjess sett på Hernar og Kyrkjøyna (24. juni). I 2024 ble 1 kull registrert, samt 10 voksne gjess. I juni ble flokker, opptil 20 ind. observert beitende på Kyrkjøyna. I år (2025) endret situasjonen seg ettersom hele 12 kull ble funnet i juni måned, i tillegg til 30 ikke-hekkende grågjess, dvs. samlet 54 vokse og 46 unger. Flokker med ikke-hekkende grågjess slo derved til med god reproduksjon i 2025, noe som gjør sone Ø1, med Hernar sentralt, til et av de viktige grågås-områder i Øygarden kommune.

Nordøyane har også brukbare forhold for hekkende grågås, men det foreligger færre observasjoner herfra. Åtte voksne ble sett siste dagen i mars 2009, noe som kan ha vært lokale par, men det kan også ha vært rastende gjess i seint vårtrekk. To par ble sett i mai 2012, og 3 par i 2017. I april 2021 ble 2 større flokker (relativt sett), registrert på henholdsvis Sanden og Nordøy, dvs. 20 og 30 ind. (12. april), mest sannsynlig ikke-hekkende unggjess. Neste observasjon er fra 2023, med 16 grågjess på Sulo (1. juni). Det er ikke oppgitt om dette var kull: i 2024 ble 4 par og 5 voksne sett på NV på Sanden (15. mai), uten flere detaljer. Fra i år (2025) foreligger det ikke nye observasjoner fra dette helt nordligste avsnittet i Øygarden kommune.

Oppsummert så kan det konkluderes med at grågjess har etablert seg godt i sone Ø1, med økende antall observert, særlig på Hernar og nærliggende øyer. Det er spredt med observasjoner med ungekull de siste 15 årene, før 2025 endret bildet. Ut fra observasjoner over tid, og uten en systematisk kartlegging av hele Ø1 i samme sesong, er lokal hekkebestand sannsynligvis mellom 15 og 20 par, kanskje noe mer. Estimater er satt til 20 hekkende par i 2025. Når det gjelder beitetrykk er antall voksne gjess (hekkende og ikke-hekkende) derfor i nivået 80 – 100 individer. Med det antallet er sone Ø1 inn på kartet som et viktig hekkendeområde for grågås i Øygarden kommune.

4.1.2 Sone Ø2 Seløy – Hellesøy - Forhjelmo

Sone Ø2 rommer både øyer (som Seløy, Hellesøy og Forhjelmo), men også med holmer og skjær, spesielt på vestsiden i sone Ø2 (Fig. 6 og 7). Hekking er påvist flere ganger i nyere tid, med 1 kull Nautnes (2016), 3-4 kull Nautnes (2018), 2 kull (Sæle 2018, 1 kull i 2019 (Hellisøy), 1 kull Sæle (2021), 1 kull Nautnes (2021), 3 - 4 kull Nautnes (2024), 2 - 4 kull Nautnes (2025). Par er observert flere steder på Seløy, samt på Hellesøy og Forhjelmo, men uten at kull ennå er påvist. Sannsynligvis hekker flere par i de nordre delene av Ø2 også. Samlet hekkebestand i denne sonen er sannsynligvis i størrelsesorden 10 – 15 hekkende par, med 12 par som et estimat. Viktigst er avsnittet ved Nautnes (opptil 4 kull flere år) og Sele, men en sikker og mer underbygget konklusjon vil kreve målrettet og dekkende feltarbeid på de rette tidspunkter i hekkesyklus i hele området. Bestanden i sone Ø2 har nok også vært økende de siste 15 årene, selv om datagrunnlaget (samlet sett), er noe mangelfullt. Ekspansjonen nordover fra sone Ø3 (se neste kapittel) begynte muligens tidligere enn observasjonene tilsier, gitt

hekking i sone Ø3 flere 10-år tidligere. Sone Ø2 har rikelig med habitat for reir i lyngheiene, men litt begrenset når det gjelder passende beiteområder.

4.1.3 Sone Ø3 Alvøy

Alvøy, med mindre øyer og holmer både i vest og øst, har lenge vært kjerneområdet for grågås i Øygarden, med første hekkefunn på 1980-tallet (1987), og seinere 2 kull rapportert i 1994. Tjeldstømarka, med verneområdet, har over mange år huset mye grågås, med minimum over 20 hekkende par allerede for 15 – 20 år siden (Håland 2010). Sone Ø3 rommer også flere områder med rapportert konflikt med beitende grågås, særlig gjelder det i nord, ved Hatten. Det ble gjennomført feltarbeid i denne sonen i flere omganger i 2025, med mål om å avklare detaljer i den lokale grågås-bestanden og bruk av områdets slåtte- og beitemarker. Ellers foreligger det også et stort antall observasjoner over tid i sone Ø3, faktisk samlet 1706, og mange i 2025. Årsaken er at Tjeldstø-området er blant regionens mest populære område for fuglekikkere, og hvert enkelt besøk i hekkesesongen gir en eller flere observasjoner av grågås. Over tid er 122 funn rapportert som sikre hekkefunn/reproduksjon (Fig. 7). I 2025 ble det funnet ungekull i 3 områder (Husvatn, Sturekylpa og på Dåvøy), jfr. Fig. 7. Størst antall ble påvist i Sturekylpa med 30 gåsunger (19. mai), videre med 14 og 20 gåsunger i Husvatn (13. mai og 29. mai) og 2-3 kull (13 unger) på Dåvøy (13. mai), alle data fra Artskart.

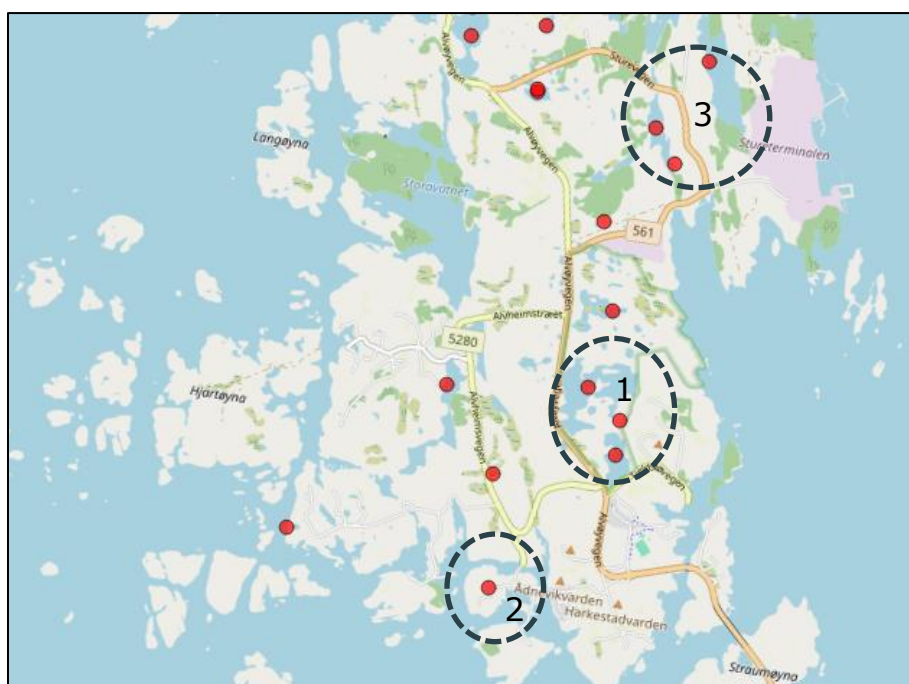

Fig. 8. Plott av sikre og mulige hekkefunn av grågås i sone Ø3, for perioden 2008 - 2025. Områder med familiegrupper i hekkesesongen 2025 er i de 3 innsirklede områdene 1) Husvatn/Tjeldstømyrane, 2) Dåvøy-sundet og 3) Sturekylpa. Kilde: Artskart.

Egen kartlegging i sone Ø3 viste et lignende antall kull, med 7 kull og 18 gåsunger i Husvatn 20. mai. I juni (11. juni) ble bare 4 kull funnet her (12 unger), mens i juli (23. juli) var det 15 par med ungekull i Husvatnet (samlet 29 store gåsunger), jfr. Tab. 3. Forskjellen i antall observerte kull gjennom ungeperiden er nok lokale forflytninger og opphold i avsnitt med lavere oppdagbarhet. I mai ble 5 kull funnet i Dåvøy-sundet (område 2 i Fig. 8). Samlet i 2025 ble grupper med ungekull derved funnet i Sturekylpa (maks 30 unger), i Husvatnet (maks 35 unger) og i Dåvøy-sundet (maks 18 unger), samlet 83 gåsunger i mai måned (2-3 uker gamle). Familiegrupper er typisk for grågåsa, dvs. der flere par hekker i det samme området, og ofte opptrer samlet, en adferd som kan knyttes til antipredatorfunksjon (for eksempel kontra havørn; jfr. Håland 2021, 2024, 2025). Det foreligger et stort antall observasjoner av grågås i Tjeldstø-området, og analyser viser at størrelsen på den lokale bestanden ikke har økt særlig mye de siste 10-15 årene, dvs. den lokale hekkebestanden i verneområdet Tjeldstø-markene har stort sett

stabilisert seg (se analyse nedenfor og Fig. 10). En ekspansjon, eller spredning, mot andre avsnitt i sone Ø3, er sannsynlig, jfr. familieflokker i Sturekylpa og vest i Dåvøy-området i 2025 (Fig. 8). Samlet bestand med hekkende par i hele sone Ø3 ligger sannsynlig i størrelsesorden 30 hekkende par, med sannsynlig forekomst av par også i ytterkantene av sone Ø3, for eksempel i NV, i Hatten-området og i de vestre deler av sone Ø3 (Fig. 8). 30 par er satt som estimat for sone Ø3 Alvøy.

Forekomst av grågjess i Ø3 ble kartlagt av forfatter i flere omganger i hekkesesongen 2025, både for å avklare den sosiale strukturen grågåsbestanden i sone Ø3, avklare områdebruk gjennom ulike deler av hekkesyklusen og ungeproduksjonen. Resultatene er vist i Tab. 3, og viser en stor variasjon lokalt mht antall gjess. Slutten av mars er tid for egglegging og samlet antall var 167, et høyt antall, men ikke det høyeste som er påvist i Tjeldstø-området (Fig. 11). Et lavere antall (116) ble funnet i april, i rugeperioden, noe som er forventet da par sprer seg i terrenget og har lavere oppdagbarhet. Klekking av de første gåsekullene på kysten skjer normalt rundt månedsskiftet april/mai, og i 2025 ble 2 kull påvist i Husvatn 25. april (Artskart). Medio mai er derfor et godt tidspunkt for å få tall på vellykkede hekkinger, samt at ikke-hekkende gjess ennå er i området. Samlet antall i mai var overraskende høyt idet 287 voksne gjess ble funnet, noe som er det høyeste som er registrert i sone Ø3. Bare 24 voksne (11,8%) var i par med ungekull (Tab. 3), noe som betyr at mange ikke-hekkende grågjess var kommet til området. I tillegg sannsynligvis en del voksne gjess med mislykket hekking. Fordelingen mellom disse to gruppene er ikke kjent. I tillegg ble en familiegruppe rapportert fra Sturekylpa (Artskart). Tar vi med parene i dette avsnittet (15 adulte 21. mai, og 30 unger 19. mai), passerer antall i sone Ø3 over 300 voksne grågjess i midten av mai 2025. I tillegg kommer et ukjent antall i randsoner i sone Ø3, sannsynligvis også med flere spredte par. Sone Ø3 Alvøy er derfor kjerneområdet for grågås i Øygarden kommune, egentlig ikke noe nytt, gitt observasjoner over lang tid. Antallet er relativt høyt sett i regional/fylkessammenheng. I kjerneområdet Husvatn (og nærliggende marker) var det totalt 126 voksne i mai, der 14 var i par som hadde kull (11,1% av alle voksne gjess). En vurdering av trenden i grågjessenes bruk av Husvatn-området er presentert nedenfor.

Tab. 3. Kartlegging av grågås i sone Ø3 Alvøy, i 2025, gjennom ulike faser i hekkesyklus, fra mars til juli.

Dato	Sone	Antall	Adult m/kull	Kull	Fase i hekkesyklus
23. mars	Ø3 – Alvøy	167	0	0	Periode egglegging
22. april	Ø3 – Alvøy	116	0	0	Rugeperiode
20. mai	Ø3 – Alvøy	287	24	12	Ungeperiode
11. juni	Ø3 – Alvøy	51	8	4	Ungeperiode – myteperiode yngre gjess
23. juli	Ø3 – Alvøy	119	28	15	Utvokste unger - avsluttet myteperiode yngre gjess

I Fig. 9 er vist hvor grågås ble observert medio mai 2025 (se Tab. 3), dvs. fordeling av flokker i landskapet i sone Ø3. En slik opptelling gir et øyeblikksbilde, og særlig ikke-hekkende gjess er mobile, dvs. fordelingen i landskapet kan fort endre seg. Det er vanlig å se stadige forflytninger i området i hekketiden. I markene Harkestad vest (Fig. 9 og 10), var det 13 grågjess som beitet i området ved starten av opptellingen, men de neste 20 min. trakk det inn stadig flere gjess, til slutt var det 87 gjess som beitet i den åpne kulturmarken (Fig. 10). Metodisk sett var dette viktig da dette området var det første som ble talt på denne runden, dvs. gjess i resten av området fra Tjeldstø til Hatten ble talt opp uten at det ble observert nye forflytninger. I en slik lokal, og relativt tett bestand med mulig fordeling på mange beitemarker, er rask en forflytning avgjørende for å unngå dobbelttelling.

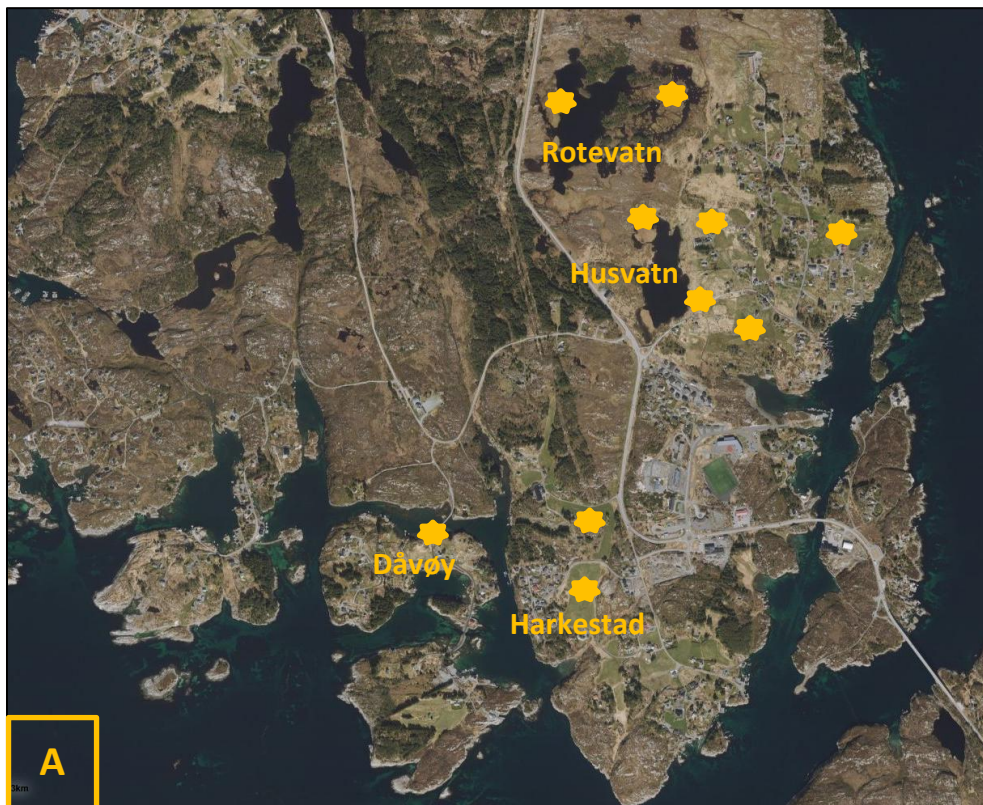

Fig. 9. Landskap på Alvøy, sone Ø3, med områder der grågåss ble funnet i større og mindre flokker 20. mai 2025. A: søndre deler med små kulturmarker på Dåvøy, Harkestad og ved Husvatn og Rotevatn/Rotemyra i verneområdet. I kart B er markert mye brukte områder på Sture, Hatten og Skjold. I mellomliggende avsnitt, nord i Tjeldstømarka, har en del gjess sine reiområder, dvs. lyngheiene i naturreservatet er mye i bruk fra slutten av mars og gjennom april måned (blant annet med 15 ind. 22. april 2025).

Fig. 10. Beitende grågjess (og sauer) Harkestad vest 20. mai 2025. Antallet økte over kort tid til 87 gjess. Foto: A. Håland.

Samlet antall på 287 voksne i mai 2025 er derfor et sikkert antall, i tillegg kommer voksne med unger i Sturekylpa (Artskart) som kan adderes til samlet antall i sone Ø3 (noe som samlet gir over 300 voksne grågjess i Ø3).

I juni måned var det en markant reduksjon i antall grågjess i sone Ø3. Alt tydet på at de fleste yngre, ikke-hekkende grågjess, hadde trekt mot sommerens myteområder, og mest sannsynlig til myteområder i Rogaland, der sjøområder ved Kårstø har huset mange mytende gjess de siste årene. Mange gjess er også merket her, og med flere gjenfunn i hekkeområder i Hordaland. Mytetrekket kan også romme voksne gjess som har en mislykket hekking. I juni-kartleggingen ble en del gjess som ikke hadde ungekull observert, men tidspunktet var såpass tidlig (10. juni) at mytetrekk ennå ikke var fullført. Samlet ble 37 voksne, uten ungekull, funnet i Husvatn-området, i tillegg til 4 par med ungekull. Tre par (men uten unger) ble også funnet i Rotemyra. I forhold til beitepress i slåtte- og beitemarker blir dette sterkt redusert i de 3 – 4 ukene myteperioden varer, med i utgangspunktet kun kull og/eller familiegrupper med ungekull som blir igjen og utnytter lokale beiteressurser. I juli endrer dette seg da flokker med unggjess returnerer til sine kjente oppvekstområder, der de blir til høsttrekket starter noen uker seinere. En ny kartleggingsrunde i juli bekreftet dette mønsteret, med 87 gjess i tillegg til 15 par med store unger (Husvatn – Rotemyrane), dvs. rundt 60 ikke-hekkende og ferdigmytte gjess. Ser vi på Øygarden som helhet (17 soner – denne rapport) var det bare sone Ø1, Ø2 og Ø3 som huset flokker med ikke-hekkende grågjess i juli måned (basert på Artskart og eget feltarbeid). Egen kartlegging i sør (Sund) i juli avdekket litt ikke-hekkende grågås som beitet i lynghel i Golta-området (se egen omtale for sone S2), så mindre flokker kan nok ha vært i andre deler av kommunen uten at det er rapportert (se også omtale av gås på Tyssøy).

Uten detaljerte og systematiske bestandstellinginger kan det være vanskelig å avdekke trender i bestandsutviklingen, så lenge denne ikke er stor og åpenbar. I et område med mye gjess, gjerne spredt i landskapet, er det lett at bare deler av bestanden kommer med i observasjonene. Særlig vil dette gjelde mye data fra fuglekikkere som rapporterer det de ser, men uten at dekningsgrad og metode er kjent. Det er likevel mulig å vurdere endringer dersom antall observasjoner fra et viktig og avgrenset område er stort. Tjeldstømyrane naturreservat er relativt stort, og gjessene kan være både konsentrert og godt fordelt i vann og myravnitt. Antallet observasjoner fra det viktigste avsnitt, Husvatn med nærliggende marker, er ganske stort, og en analyse er gjennomført ved å bruk maksimum antall observert i de ulike deler av hekkesyklus, her på månedsbasis som samsvarer godt med viktige deler av hekkesyklus (egglekking, ruging og ungeperiode). Ved samtidig å vurdere observatør, er makstall valgt for alle måneder i hele perioden 2007 – 2025. Analysen viser til dels stor variasjon fra år til år i den enkelte måned, noe som er forventet ut fra type feltdata, men gjennomgående uten en

Fig. 11. Maksimum antall voksne grågjes i og ved Husvatn, Tjeldstø, mars til juli i perioden 2007 – 2025. Datakilde: Artskart.

signifikant trend over år. Dette tyder på en relativ stabil bestand, eller grågjessenes områdebruk i sone Ø3 Alvøy. Siden samlet antall består av både voksne, hekkende gjess, og ikke-hekkende grågjes i månedene mars, april, mai (og delvis i juni og juli) indikerer dette en tetthetsregulering. Dette er påvist i andre grågåsbestander (Nilsen 2018), og er et kjent økologisk fenomen i mange fuglebestander. Tilgangen på mat/næring er begrenset til de beitemarkene som er, og for sterk nedbeiting vil føre til at noen gjess søker til andre områder (hvis slike finnes i landskapet ellers). God dekning i mai 2025 avdekket dette, med flokker med gjess beitende i mange av markene på Alvøy (samlet 287 voksne gjess – se ovenfor). Det er heller ikke indikasjoner på store endringer i antall par i området, sannsynligvis heller ikke mht ungeproduksjonen (Håland unpubl). Det mest avvikende i mengde gjess er for juni, dvs. fire siste årene. Det kan speile et tidligere uttrekk av pre-mytende unggjess, knyttet til forskjøvet fenologi (tidligere ankomst, tidligere hekking), men kan også påvirkes av tilgang på lokale beiteressurser (økt konkurranse). Værforholdene kan også spille inn, for eksempel varme vårmåneder (som nai 2025) som gir dårligere vekst i graset. På dette detaljnivået er det mange forhold som kan spille inn, og der svar krever detaljundersøkelser.

4.1.4 Sone Ø4 One - Herdlevær - Skogsøy

I tillegg til Alvøy (sone Ø3) har det lenge vært sone Ø4 som har huset en god del grågjes over tid, både One, Herdlær og Skogsøy, uten at det ble påvist grågjes i dette området tidlig på 1990-tallet (Håland 1992). Ved siden

av konfliktområder med gårdsdrift på Alvøy, for eksempel i Hatten-området, er fra brukere i Brevik og på Herdlevær det har vært meldt inn mest konflikt med beitende grågjess. Over en del år har det derfor vært skutt gjess her i hekketiden, via løyver til skadefelling etter gjeldende forskrift. Kartleggingen i 2025 avdekket lite gjess i sone Ø4, men regelmessig med mindre flokker, både på One og Herdlevær (både egne og andres observasjoner). Egen kartlegging i mars, april, mai, juni og juli avdekket bare små flokker, i første rekke i Kollsnes-området (og en mindre flokk øst i Herdlevær i mars), men uten observasjoner av gås i de mest intensivt drevne slåttemarkene i Breivik-området. Et flertall av de flokkende ble også observert med lokal forflytning. Antallet observerte grågjess i 2025 var lavere en del som er observert de siste 8 årene (eget feltarbeid), en trend som kan spores i samlet materiale fra Artskart. I Fig. 12 er vist endringer/variasjoner over tid, både antall observasjoner i hekketiden, og antall kull som er påvist i sone Ø4 (Fig. 12). På tross av økende fuglekikking i sone Ø4, er antallet grågjess som er rapportert ganske lavt, særlig de fire siste årene (Fig. 12). Resultatet er helt i overensstemmelse med egne erfaringer og observasjoner i Ø4 i denne perioden.

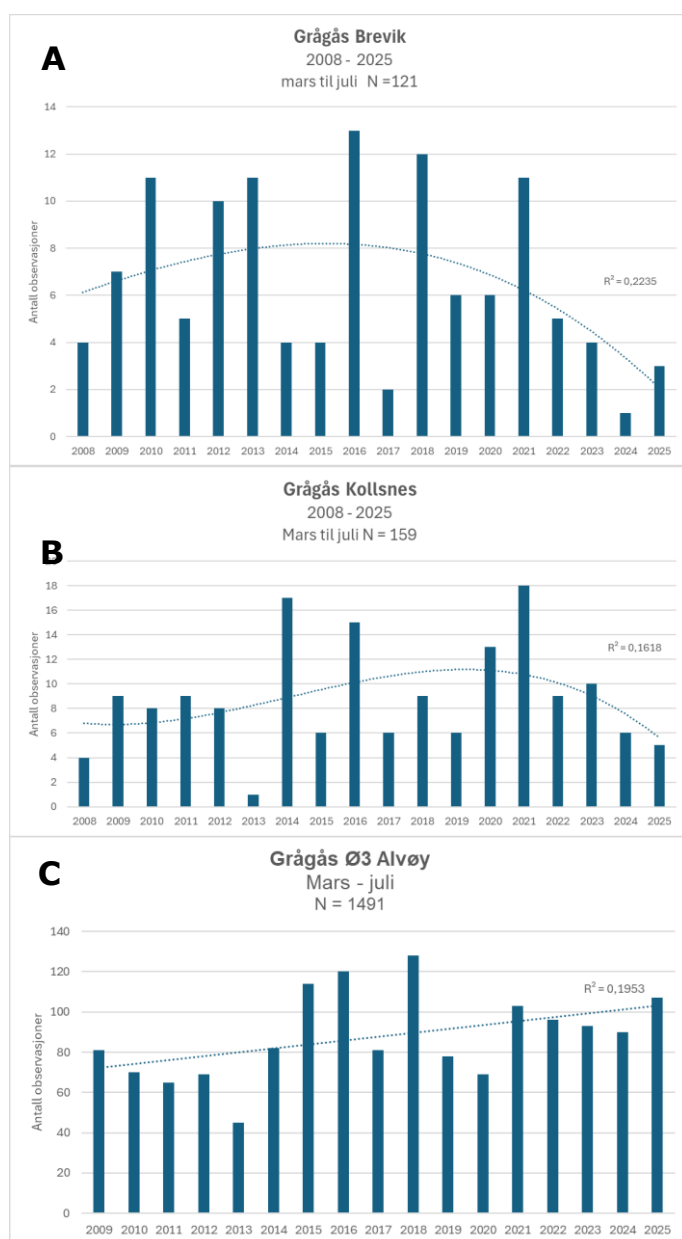

Fig. 12. Antall observasjoner av grågå i hekketid (mars – juli) i området Breivik (A) og Kollsnes (B), sammenlignet med tilsvarende fra sone Ø3 Alvøy.

Årsaken er sannsynligvis å finne i aktiv jaging, skadefelling (løyve og felling over flere år) og nylig bruk av droner for å redusere antallet beitende grågjess på One, og da spesielt i Brevik der det drives aktivt landbruk. Når det gjelder Onas funksjon som hekkeområde er antall funn markant færre enn for eksempel i sone Ø3 Alvøy, og med ingen funn de siste årene (Fig. 13). De par som hekker/har hekket, har i første rekke vært knyttet til kombinasjon sjø og sjønære beitemarker, dette på grunn av mangel på litt større vann som er særlig viktig for grågjess som hekker inne på øyene (jfr. Husvatn og Rotevatn som typisk eksempler i sone Ø3 Alvøy). Spredt hekking langs sjøen, og bruk av både naturlige beiteressurser (i lynghei og strandsone) var utgangspunktet for grågåsas reetablering i Øygarden (egne observasjoner). Kombinasjonen sjø og sjønære slåtte- og beitemarker, for eksempel som på Herdlevær (Fig. 15) og i sone Ø1 Lyngøy og Hernar, er også gode leve- og hekkeområder for en del par i Øygarden. Dette habitatet er mindre viktig for ikke-hekkende grågjess, selv om enkelte områder også huser slike flokker. I sone Ø4 er de fleste funn av grågås-kull er fra Skogsøy og Herdlevær, med et par funn fra Rørtjørna som over tid har huset par med hekkende grågås.

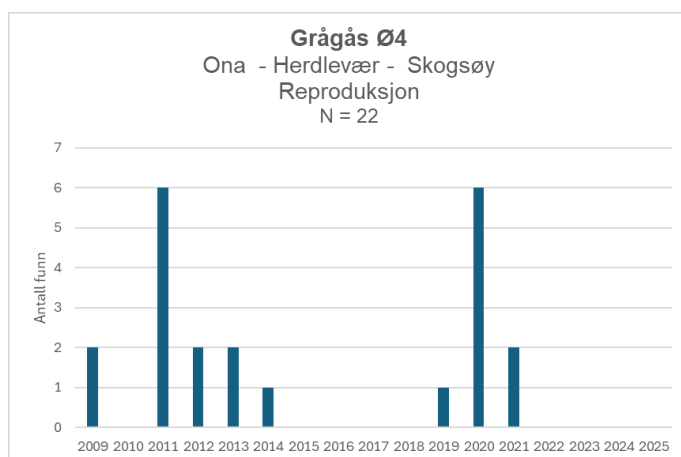

Fig. 13. Observasjoner av ungekull i sone Ø4, i perioden 2009 - 2025. Kilde: Artskart.

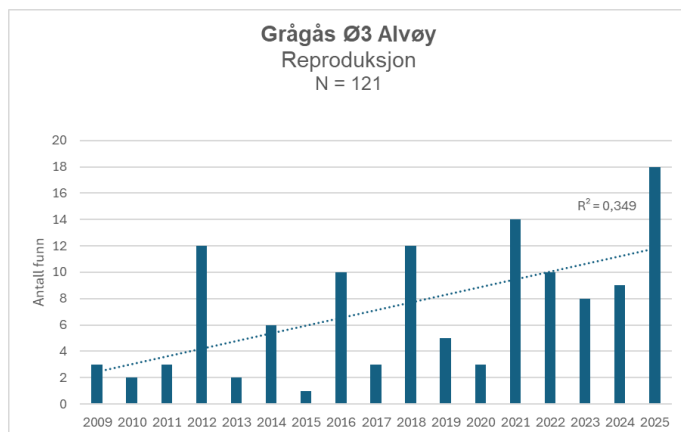

Fig. 14. Observasjoner av ungekull i sone Ø3 Alvøy, i perioden 2009 – 2025. Kilde: Artskart.

Fig. 15. Grågåsfamilie - Herdlevær juli 2018, knyttet til strandsone og sjønære beitemarker. Foto: A. Håland.

Oppsummert synes det klart at grågås tilknyttet sone Ø4 Ona - Herdlevær forekommer i mindre antall enn for noen år tilbake, og generelt med mindre funksjon som hekkeområde. Litt usikkerhet er det knyttet til status i det vestre avsnittet, særlig Skogsøyområdet, noe som kan avdekkes via ny, systematisk kartlegging. Bestandsestimatet for sone Ø4 er satt til 5 hekkende par.

4.1.5 Sone Ø5 Blomøy

Blomøy, sone Ø5 (Fig. 7), har mindre av naturmiljø som tilfredsstiller grågåsas krav når det gjelder reproduksjon og beiteressurser. I nord er det lyngheier og nye næringsområder/industri, i midtre deler mye bebyggelse, mens i sør er det brukbare forhold, dvs. landskapet SØ for Blomvågen har størst potensiale (Søre Sæle). Flere par har etablert seg Blomvatnet, og kartlegging i 2025 avdekket 5 par med ungeproduksjon, en økning fra tidligere år. Den lokale bestanden har vokst fra det første par noen år tilbake, til dagens hekkebestand. Kombinasjon av vann (Blomvatn) og tilliggende eldre beitemarker, har så langt gitt grunnlag for den lille bestanden. Par er observert også i andre deler av sone Ø5, men uten tegn på fast etablering av lokale grupper med hekkende par. Nye funn av par med unger i vest, i Straumen, kan peke på en ny lokal oppbygging der. Et skjermet sjøområde og strandenger gir bra muligheter med beiting for voksne og unger i det området. I nord, ved Steinsvatnet, var par etablert i 2008 (Håland 2008), en lokal bestand som økte de etterfølgende årene. Steinsvatnet er drikkevann, så spørsmålet er om det ble gjennomført tiltak da bestanden nesten «forsvant» etter noen år. Enkeltpar er imidlertid registrert i 2021 og 2023, så par kan ennå være etablert i dette området. Samlet sett er hekkebestanden i sone Ø5 i størrelsesorden 10 par, med halvparten knyttet til Blomvatnet.

4.1.6 Sone Ø6 Rongøy

Denne sonen, Ø6, består av hovedøya Rongøy og Ono i vest, pluss en lang rekke mindre øyer og holmer. Forholdene ligger godt til rette for grågås mht gode reirområder, men tilgangen på slåtte- og beitemarker utenom lyngheien er begrenset. I Rong-området er det bygget mye i det gamle kulturlandskapet, dvs. mengde beitemarker er begrenset nå, og de som er ligger nært innpå hus og hager. Observasjoner over tid viser litt grågås i sone Ø6 de siste årene. I 2010 fant forfatter 2 par i området Rongosen (primo april), i passende hekkeområder. Seinere er det gjort en flere observasjoner av enkeltpar eller små flokker i de samme deler av Rongøy, og med den første rapporterte observasjonen av par med unger i 2024 (1 par - Ormhilleren). Maksimum antall gjess i april måned har økt litt i den siste 15-årsperioden, men med nedgang de siste årene, her målt etter maksimum

antall som er rapportert (Fig. 16). Dekningsgrad (geografisk) er ikke kjent, men gjessene er observert på vestsiden av Rongøy, så sannsynligvis speiler tallene rimelig godt endringer i perioden, dvs. en jevn økning som på Blomøy (se ovenfor). Færre gjess de siste årene kan også være tilfeldig. Fravær av observasjoner av ungekull (bortsett fra i 2024) kan forklares med tidspunktet for observasjoner (overveiende i rugeperioden i april måned). Et par observasjoner er fra vestre deler av sone Ø6, dvs. vest på Ono (i 2020) og på Nordøyna (i 2012). Hekkebestanden i sone Ø6 er usikker, men nivået 4 – 8 par er sannsynlig, og satt til 5 par. Om det reelt er blitt færre gjess i sone Ø6 er ukjent (Fig. 16). Kun systematisk kartlegging i relevante faser i hekkesyklus kan avklare dette spørsmålet.

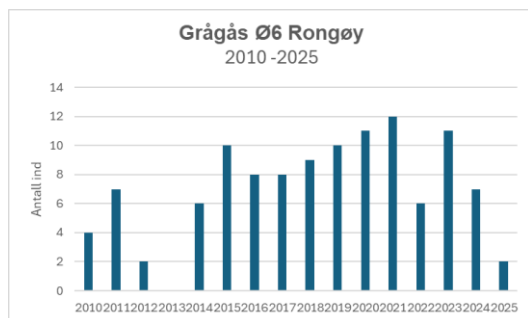

Fig. 16. Maksimum antall grågås observert i området Rongøy vest, i april måned, i perioden 2010 – 2025. Kilde: Artskart.

4.1.7 Sone Ø7 Toftøy – Turøy - Misje

Heller ikke Toftøy har store arealer som er passende for grågås mht mattilgang og reproduksjon. Litt kulturmark finnes i NV, mot Rongsundet, samt fra Vik mot Toftevågen, tvers over øya. Det er i det siste avsnittet det er observert litt grågås de siste årene, blant annet med ungekull observert ved Stegvika/Stegknappen i perioden 2020 til 2025 (2 par årlig). Ved egen kartlegging ble 1 par sett i Vik både i mars og april 2025. I tillegg til etablerte par har mindre flokker hatt tilhold i beitemarken i Vikabrekka (Fig. 17), der en flokk på 17 gjess beitete 20. mai 2025. En mindre flokk (7 ind.) oppholdt seg i samme området i 8. april 2024 (og 2 ind. 20. april samme år).

Fig. 17. Avsnitt i Vikabrekka, Vik, Toftøy, der grågjess beitet tidlig på våren 2025, som i 2024. 11. juni 2025. Foto: A. Håland.

Småbruk i Vik har litt sauehold (Fig. 17), noe som er viktig for å opprettholde kulturlandskapet i Vik. Så langt er det ikke rapportert konflikt med gåsebeiting i området (lokal info), men gjessenes bruk av området er av nyere dato (blant annet eget feltarbeid de siste seks årene). Samlet hekkebestand på Toftøyna er sannsynligvis rundt 4

par, noe som også har relasjon til flokken med ikke-hekkende gjess i 2025 (17 ind.), ettersom en fordeling med 40% voksne, hekkende gjess og 60% har vært en «tommelfingerregel» i normalt reprodusere grågåsbestander. Avvik fra dette skjer imidlertid i områder som har gode beiteressurser, som tiltrekker seg ikke-hekkende gjess fra et større omland (jfr. Håland 2020, 2024, 2025).

I inndeling av delsoner i dette prosjektet (samlet 17 soner – Fig. 6) er det gjort noen mindre justeringer sett i forhold til de gamle kommunegrensene, basert på økologisk funksjonalitet på landskapsnivå. Øyer nærliggende til Toftøy i sør og SV, Misje og Turøy, er derfor tatt med i sone Ø7. Plott av observasjoner illustrerer dette, med forekomst nært og på begge siden av den gamle kommunegrensen (Fig. 18), men uansett hvor grensen i analysen settes, vil det være muligheter for at gjess i 2 soner har kontakt i en lokalt avgrenset bestand. Funn nord på Vindeneskvarven illustrerer dette. Gjessene som oppholdt seg der, kan godt hatt sine leveområder knyttet til Havrøyane og videre nord til Vik. Når det gjelder nærliggende Turøy kunne det øylandskapet vært avgrenset som en egen sone, ut fra grad av isolasjon og forekomst av åpne sjøområder (Fig. 18). Turøy har mye kystlynghei, men lite av slåttemark og innmarksbeite, arealer som grågjessene ofte beiter i. Bebyggelse ligger også i det området som tilbake i tid hadde noe mer av disse kulturmarkstypene. I 2022 – 2023 ble 2 til 3 par registrert, og med bekreftet hekking i 2023 (ungekull) er arten på plass som hekkende art på selve Turøy. Måsevatnet er det sentrale området for grågjessene, sammen med litt kulturmark ikke langt unna. Grågås er også sett i hekketiden på øyene vest for Turøy, dvs. i området Mågøyne i 2012 og 2019. Samlet bestand i Turøyområdet kan derfor være rundt 4 par, og samlet for hele sone Ø7 er 8 par satt som estimat. Økt sikkerhet i bestandstall krever en mer detaljert kartlegging.

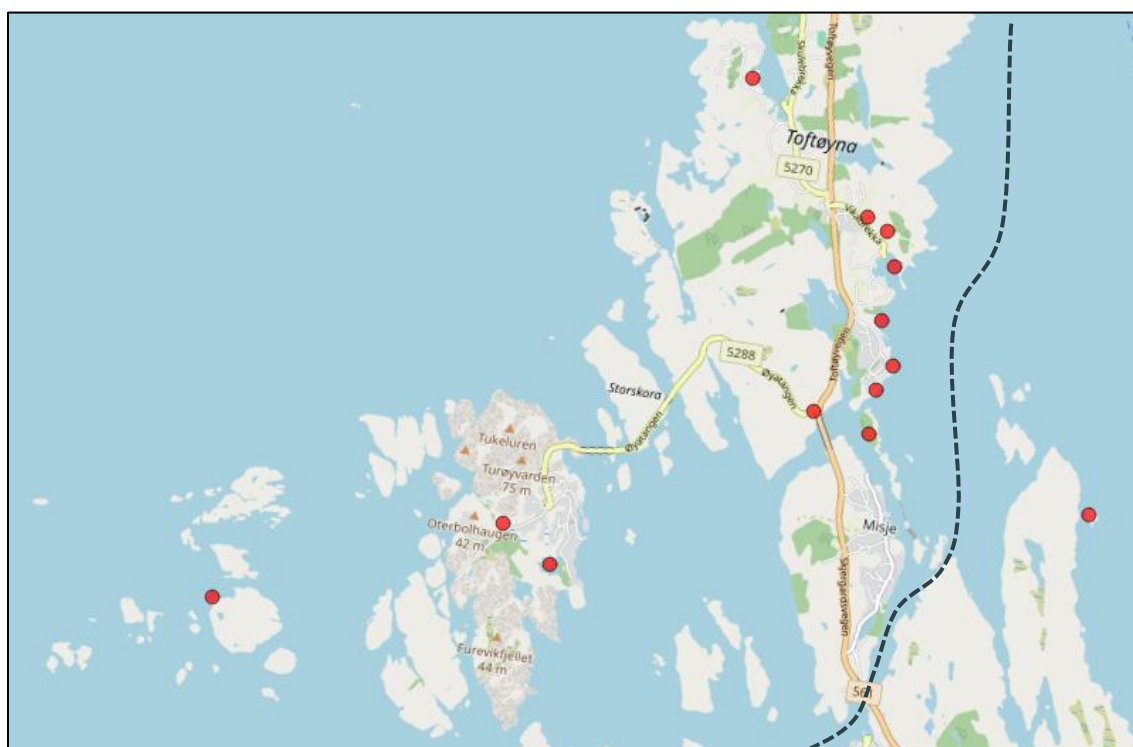

Fig. 18. I soneinndelingen er Misje og Turøy-området tatt med i sone Ø7, pga nærhet og mindre barrierer med sjø (se også skille mot sone F1). Plottet i SØ er på Hero, nord på Vindeneskvarven. Observasjoner fra perioden mars – juli, alle år.

4.2 Øygarden – midtre - Fjell

Denne midtre hovedsone i Øygarden kommune (Fig. 19) faller sammen med gamle Fjell kommune, begrunnet i faglige, praktiske og historiske hensyn, blant annet når endringer av arters forekomst skal sammenlignes over lengre tid er dette nyttig. Denne delen av Øygarden rommer en større variasjon i landskap og natur, med mer «innlandsnatur» enn den nordre hovedsone, dvs. her er mye areal med lengre avstand fra sjø, noe som har betydning for grågås, selv om en del par også kan hekke ved innlandsvann (Håland 1979, 2020, 2025). Hovedsone rommer nordre delen av Sotra, og favner landskapet i øst med Bildøy og L. Sotra. De østlige delene har også en vesentlig mer beskyttet kyst/sjølinje enn i «gamle Øygarden». Midtre hovedsone har også flere områder med større konsentrasjoner av boliger og næringsområder, og mindre igjen av kulturmarker mot sjø, habitat som er viktige for mange lokale grågåsbestander (se hovedsone 1). I det følgende oppsummeres kort status for grågås i de ulike delsonene F1 – F6 (se Fig. 6 og 19).

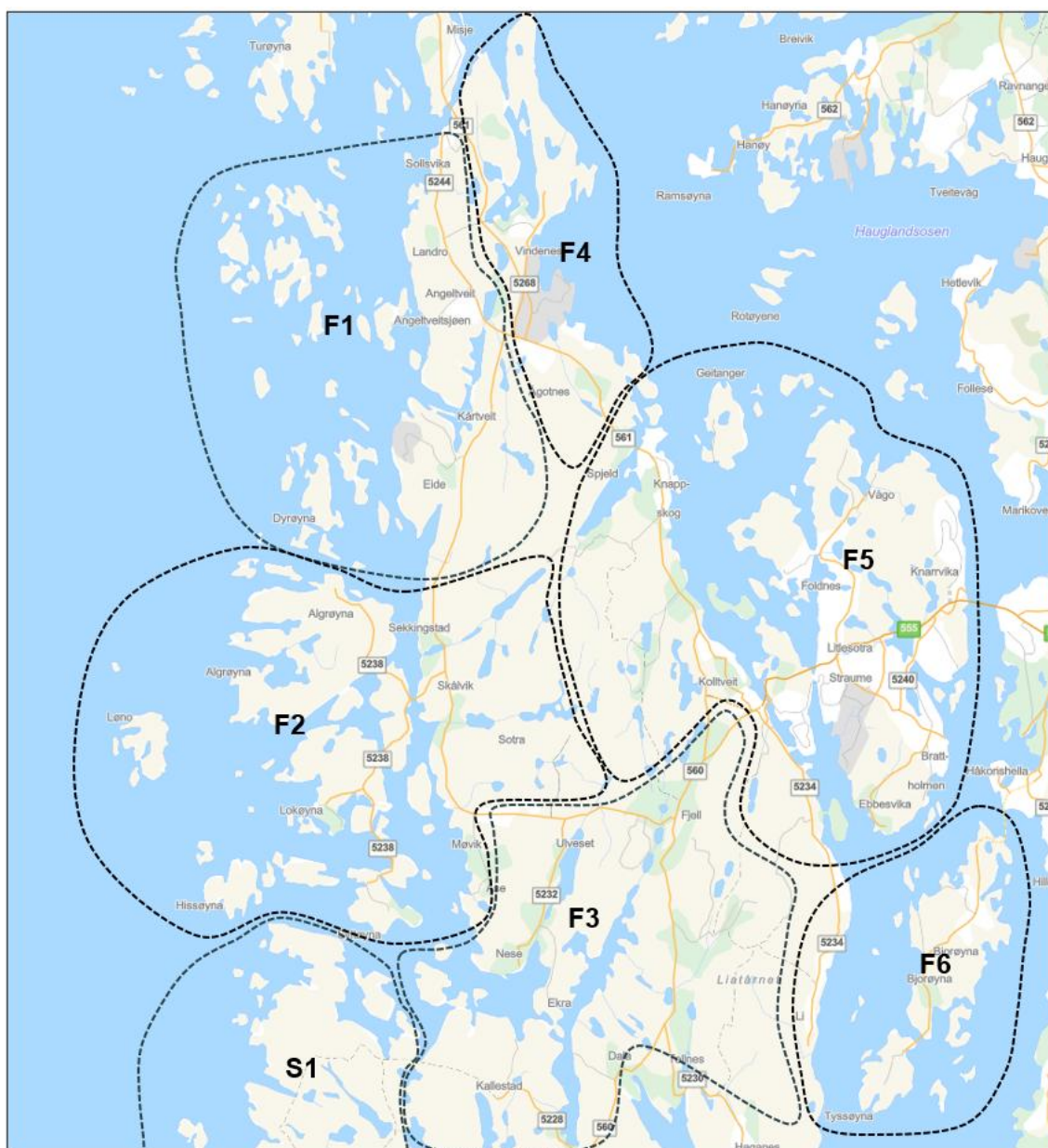

Fig. 19. Oversikt og avgrensning av 6 delsoner i midtre hovedsone Fjell, F1 til F6.

4.2.1 Sone F1 Angeltveit Vest

Denne nordvestre delen i gamle Fjell kommune dekker kystlinjen fra Solvik i nord til Algerøy i sør, øyriket i vest, samt deler av «fastlandet» (Fig. 19). Bortsett fra observasjoner av par ved Landro i mai 2016 og i mars 2025, er det ingen observasjoner i den offentlige databasen som kan indikerer etablerte par. Også øyene i vest står uten observasjoner, så situasjon i sone F1 er høyst usikker. Aktuelle leveområder er dominert av øylandskap, lyngheier og en del myr og våtmark. Den er ellers ingen områder på land som har gode gåsehabitater, dvs. kombinasjonen av gode hekkeområder og beiteområder, der vann (elle sjø) bør inngå. Det foreligger en del observasjoner av trekkende gjess i Solvik-området, men de omtales ikke videre her. Det er mindre sannsynlig at sone F1 er helt tom for hekkende grågås, men kun en systematisk kartlegging på rett tid i hekkesyklus kan avdekke det. Hekkebestand settes pt til 0 par.

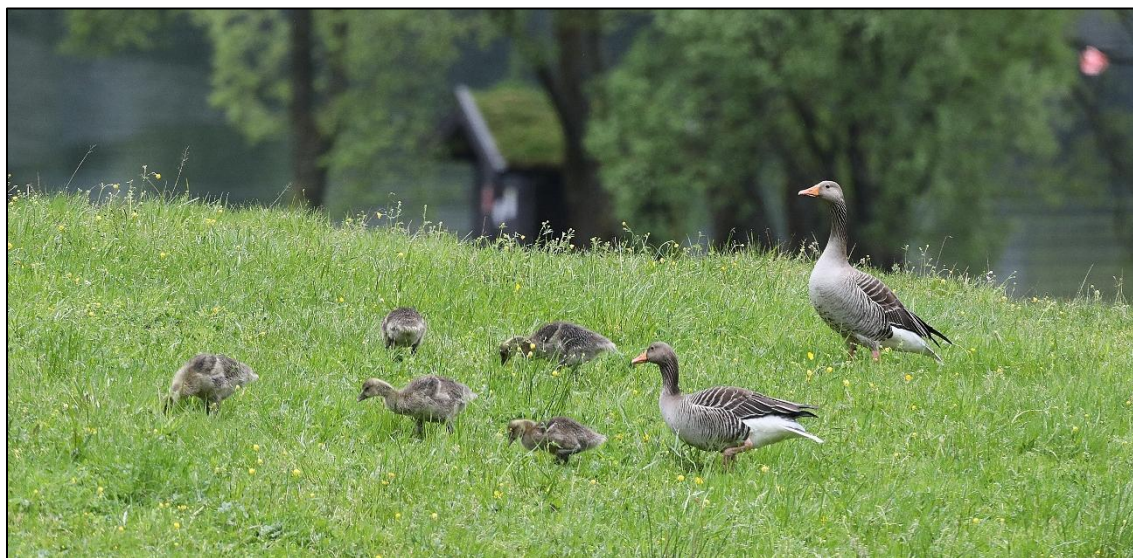

Fig. 20. God vekst og overlevelse i kullet krever tilgang på gode beitemarker i rundt 75 dager. Foto: A. Håland.

4.2.2 Sone F2 Algerøy, Lokøy og Syltøy

Denne sonen skiller seg fra kystavsnittet i nord (sone F1), med noe større øyer med bosetting og tilhørende kulturmark, dvs. øyene Algerøy, Lokøy og Syltøy (Fig. 19). Det foreligger kun noen få konkrete hekkefunn, et funn på Lokøy i mai 2020, samt observert ungekull i 2021 og 2023 i Skålvikosen. Videre var det mulig hekking på Løno i juni 2011 og nord på Algrøya i mai 2025. Noen flere observasjoner er gjort, blant annet på Algrøy, men viktigst er observasjonene ved Møvik, 1 par i mars 2020, 12 ind. i mars 2022 og 17 ind. i mai 2025. Dette indikerer oppbygging av en lokal bestand, som også kan sees i sammenheng med observasjoner lengre øst, i Ulveset-området. Flokker i mai er høystsannsynlig ikke-hekkende gjess, som er mobile og distansen øst til Ulveset og Ulvesetvatnet er ikke lang (se også omtale av sone F3). Ut fra foreliggende data er det sannsynlig at det hekker en mindre bestand i sone F2, vurdert til størrelsesorden 5 par. Kulturmarker på Algrøy, Lokøy og Syltøy ble besøkt av forfatter i april 2025, uten at grågjess ble sett.

4.2.3 Sone F3 Fjell

Sonen omfatter landskapet omkring sentrum i Fjell, med skjermede sjøområder, vassdrag, kulturmarker og høyereiggende naturområder (Fig. 19). Det er ikke rapportert om funn av ungekull i denne sonen, ei heller med par i hekketiden som kan indikere lokal hekking. Det er noen få observasjoner av gjess i forflytning, som kan være reelt trekkende fugler, eller gjess med lokale forflytninger. Et område, gårdsbruk på Ulveset, har rapportert problemer med mye beitende gjess i slåttemarkene ved Ulvesetvatnet, det samme gjelder på Fjell

gard (lokal info). Området ble sjekket ut ultimo mars, og da oppholdt 10 grågjess seg på Ulvesetvatnet, nær ved slåttemarker vest for vannet. I markene sør på Fjell gard har det vært en del beitende gjess de siste årene (lokal info). Flokker med gjess her, på Ulveset (og kanskje ved Møvik, jfr. sone F3), kan være de samme fuglene som beveger seg rundt i denne delen av kommunen. Det er ingen konkret informasjon at par er etablert i sone F3, så lokale bestand er satt til 0 par. Målrettet kartlegging må til for å avklare endelig status i denne sonen.

4.2.4 Sone F4 Ågotnes

Sone F4 utgjør det nordøstre landskapet i gamle Fjell kommune (Fig. 19), med mye bebyggelse og næringsområdene på Ågotnes som dominerende elementer. I nord er det intakte lyngheilandskap på Vindeneskvarven. Et variert område, men begrenset med kombinasjonen av slåtte- og beitemark mot sjø. Grågåss er nylig etablert i denne sonen, med par nord på Vindeneskvarven (Hero) i 2020. I 2023 ble 2 par observert inne på CCB-basen, og i år (2025) ble 2 par, med samlet 13 gåsunger dokumentert i et nyetablert kaiområde, nord i baseområdet, absolutt ikke et helt vanlig oppvekstområde for grågåssunger. Mer brukbare kulturmarker finnes SØ for basen, men det er ikke rapportert grågjess fra det området. Bestanden for sone F4 settes til 2 par, som ble dokumentert i 2025.

4.2.5 Sone F5 Knappskog – L. Sotra

Denne sonen dekker østre deler av gamle Fjell kommune, fra Knappane i nord sørover og med L. Sotra og Bildøy som viktige landskap. Her er mye bebyggelse, og begrenset med egnede områder for hekkende grågåss. Det er kun gjort et par observasjoner i sone F5 i hekkeperioden, blant annet et par ved Brattholmen i mars 2022. Det er ingen sikre funn som bekrefter etablerte par i sone F5, så bestanden settes til 0 par.

4.2.6 Sone F6 Bjorøy - Tyssøy

I Raunefjorden inngår Bjorøy og Tyssøy i sone F6 (Fig. 19). I mai 2025 ble et par observert helt nord på Bjorøy, dvs. det kan være en nyetablering i dette området. I juni 2017 ble 1 par registrert helt sør på Bjorøy, dvs. det kan finnes noen få par på denne øyen. Fra Tyssøy foreligger det noen få observasjoner fra hekkeperioden, men ingen bekreftede funn av etablerte par. Dette står i kontrast til at det lokale beitelaget har rapportert inn mye beitende grågjess i kulturmarkene nord på Tyssøy de siste årene. Forfatter besøkte området i juli 2025, men ingen gjess ble sett. Mindre flokker beitet imidlertid i området tidligere på våren (lokal info). Flokker med ikke-hekkende grågjess på Tyssøy kan sees i sammenheng med økende beiting av grågjess i kulturmarkene på andre siden av Raunefjorden, på Flesland, Bergen kommune (og lenger sørover mot Espeland der grågjessene hekker). Det er gode muligheter for at flere par hekker i denne delen av Raunefjorden, noen som kun kan avklares via en systematisk kartlegging på rett tidspunkt i hekkesyklus. Bestanden i sone F6 setter foreløpig til 2 par, og med flokker med unggjess som beiter i kulturmarkene på Tyssøy til 20 ind.

4.3 Øygarden sør - Sund

Det søndre landskapet i Øygarden sammenfaller med gamle Sund kommune, og er delt inn i fire delsoner (Tab. 2, Fig. 6 og 21). Sund har mye av det samme type natur og landskap som i hovedsone Fjell (forrige kapittel), med mye lyngheier i de vestre deler av landskapet, og mer høyereliggende natur mellom Austefjorden og Raunefjorden. Den østre delen har også mer skog, inklusiv en litt større (relativt sett) kystfuruskog NV for Klokkarvik (Børnesskogen). Når det gjelder grågåss og artens krav til gode leveområder er de samme styrende faktorer som gjelder i sør. som lengre nord i kommunen, dvs. gode reirplasser i rimelig avstand fra beitemarker, i første omgang slåttemark og innmarksbeiter (i tillegg til strandenger som kan ha en del å tilby grågjessene).

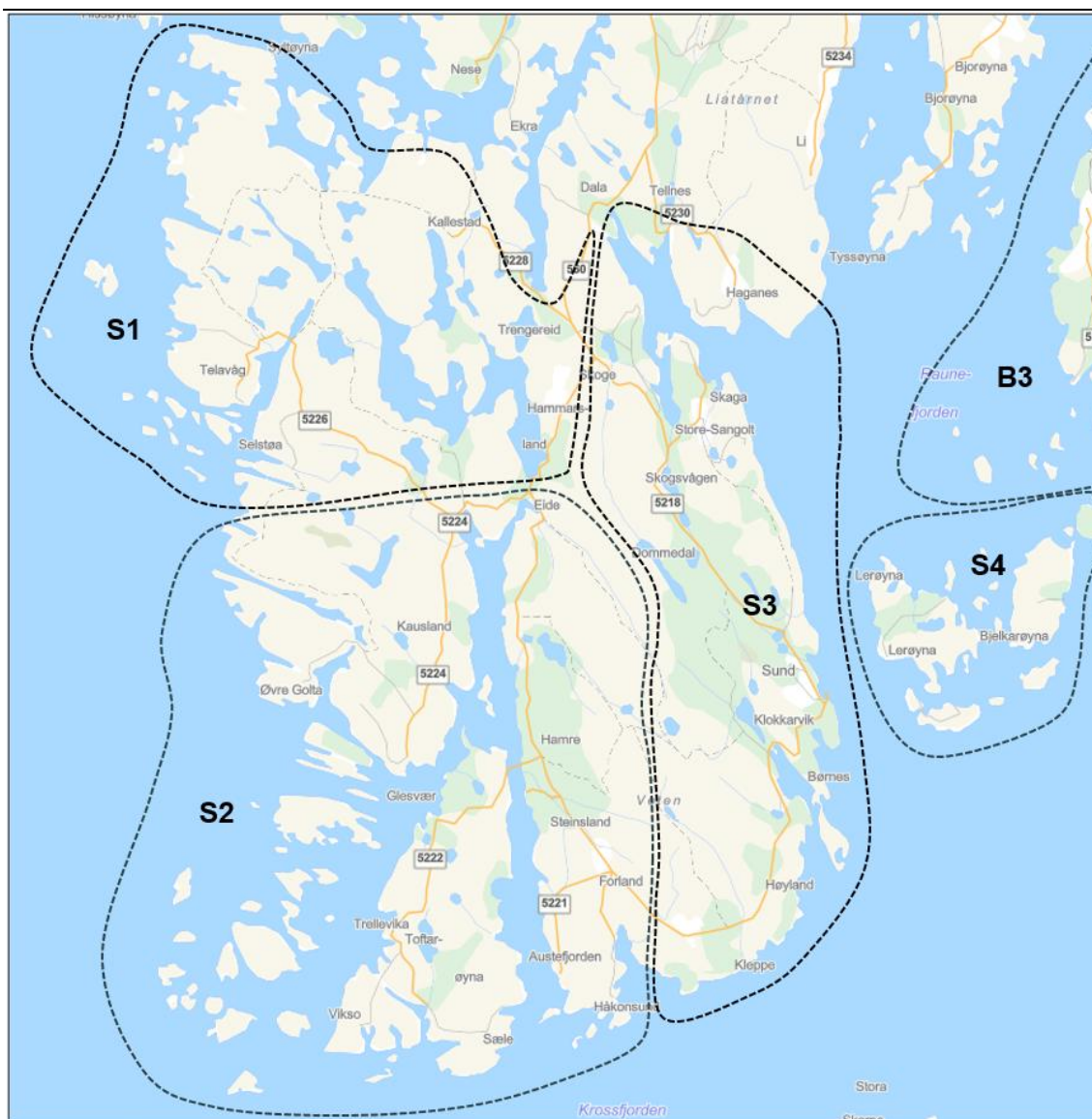

Fig. 21. Øygarden hovedsone 3, sammenfaller med gamle Sund kommune. Fire delsoner S1 - S4 (se Tab. 2).

I det følgende er de fire delsonene kort omtalt mht observasjoner av grågås (eller fravær av slike). Kjente og aktuelle gåsemarker ble besøkt av forfatter i flere runder i hekkeperioden 2025 (Tab. 1).

4.3.1 Sone S1 Telavåg

Det meste av landskapet er dominert av kystlynghei og strandberg, i tillegg til øyer og holmer i vest. Telavåg, med litt eldre kulturmark igjen (mye er bygget i det gamle kulturlandskapet), er det området som noen attraktive, men små beitemarker. Grågås, i mindre flokker, og opp til 12 ind., er observert her de siste fire årene (2022 til 2024, men ikke i 2025), dvs. i månedene mars til juli (hekkeperioden). Det er mulig at enkelte par hekker i Telavåg-området, men så langt er ikke det dokumentert. Det foreligger ellers 120 observasjoner av trekkende grågås i sone S2, de fleste fra samme periode 2022 til 2025, men det temaet er ikke behandlet nærmere her. Arten ble ikke sett i Telavåg-området ved egne besøk i området i 2025 (Tab. 1). Hekkebestand settes til 0 par.

4.3.2 Sone S2 Sund SV

Denne sonen omfatter øylandskapet SV i Sund, lyngheieområdene mellom Golta og Telavåg, samt Toftarøy, Vikso, Austefjorden og bygdene øst for denne (Fig. 6, Fig. 21). Grågås er ikke rapportert sikkert hekkende i sone S2, men er vurdert som mulig hekkende art flere steder. Et par er rapportert fra Kvernholmen NR tilbake i 2014, og i ellers i områdene Golta, Glesnes, Trellevik og Sele i hekketiden. Forfatter har observert små flokker med grågås i Golta-området de siste 5 årene, også i 2025 (Fig. 22), men ennå er ikke ungekull observert. På Toferøyna (Sæle) ble 17 ind. funnet i mars 2025 (Fig. 23), en forekomst også observert av andre våren 2025 (litt færre individer). De fleste observasjonene av grågås i sone S2 er fra Golta- og Trellevik-området, knyttet til mye fuglekikking i de to områdene. Fra lokalt hold er det oppgitt at flere par med grågås hekker på S. Vardøyna, og flere ungekull ble observert her våren 2025 (lokal info).

Fig. 22. Mindre flokk (11 ind.) med grågås over lyngheien på Golta, 23. juli 2025. Foto: A. Håland.

Fig. 23. I fjæreområdet i Austre Sælsvika, Toftarøyna, var det en mindre flokk med grågås våren 2025. 23. mars 2025. Foto: A. Håland.

Samlet huser sone S2 e bestand på mellom 30 og 40 voksne grågås, men for det meste ikke-hekkende unggjess. Estimert hekkebestand i sone S2 er satt til 5 hekkende par i 2025, men med en usikkerhet som bør avklares.

4.3.3 Sone S3 Sund øst

Østre deler av hovedsonen (Sund) er delt i 2 delsoner, S3 og S4 (Fig. 21). Sone S3 omfatter søndre og østre landskap, med sjø, strandsoner og en del kulturmark, fra Kleppe i sør til Skogsvågen i nord. Grågås er kun rapportert fra Klokkevik i hekkesesongen, med 6 ind. i april 2025; ikke noe mer. Fra Kleppe, og gårdsbruk der, er det rapportert inn (uønsket) beiting av gås i slåttemarkene, men dette ble ikke bekreftet i 2025, ei heller rapportert av andre. Sone S3 har et bra potensial for hekkende og vårbeitende grågås, så mer feltarbeid må til for å avklare lokal status., dvs. i hele området Kleppe, Børnes og Klokkevik. Nærhet til sone S4 (Lerøyna) er også et viktig aspekt mht å tilfredsstille grågåsas krav til reproduksjon og avstanden mellom sone S3 og S4 er ikke stor. Foreløpig settes lokal bestand til 0 par.

4.3.4 Sone S4 Bjelkarøy og Buarøy

Øyer og øygrupper langs kysten er viktige for hekkende grågås, blant annet fordi fravær av mesopredatorer som rødrev og mår gir tryggere forhold for oppvoksende ungekull. Det foreligger bare en observasjon av grågås i sone S4, idet 1 ind. ble sett på Lerøyna primo mai 2021. Ellers intet. Det er ikke lang avstand til områder med flere hekkende par i Bergen kommune (Håland 2023), så det er absolutt et godt potensial for hekkende par på Lerøyna og Bjelkarøyna (og mindre øyer og holmer i nærområdet). Pr 2025 er lokal hekkebestand i sone S4 satt til 0 par.

Fig. 24. Grågæssene oppholder seg ofte på sjøen, selv om de tilbringer det meste av tiden på land. Foto: A. Håland.

Resultater for sone Sund er oppsummert i neste kapittel.

5 OPPSUMMERING

Kunnskap om lokale bestander er blant de basale kunnskapsbehov i viltforvaltningen, så også for grågås, og de andre gåseartene som er etablert i Norge. Kartleggingen i Øygarden i 2025 ble lagt opp etter samme mønster som er benyttet i flere kommuner de siste årene (Håland 2019, 2020, 2021, 2024, 2025), der sentrale spørsmål har vært å avklare hvor stor gåsebestand den lokale viltforvaltning skal håndtere, hvor de viktige områder er, og utviklingen i bestandene. Hva er utviklingen – bestand i økning, stabil eller avtagende bestand? Det generelle bildet i Norge er en økende hekkebestand, men med variasjon mellom landets regioner. Økte bestander, og i en del områder store og tette bestander, har det over lengre tid medført konflikter knyttet til grågåsas beiting i slåttemark (og åker), der gjessene setter til livs grasressurser som var tiltenkt husdyr. Tap av avling er derfor kjernen i dette problemet, i tillegg til at gjess legger igjen mye gâseskit i bondens slåtte- og beitemarker (lite populært hos bøndene). Tematikken har nasjonalt gitt grunnlag for at lokale forvaltningsplaner er blitt nødvendige verktøy, anmodet utarbeidet i alle kommuner som huser gåsebestander (DN 1996, Fylkesmannen 2008). Denne rapporten har mål om å være et godt kunnskapsgrunnlag for en ny forvaltningsplan for grågås i Øygarden kommune (under utarbeidelse - NNI). Når det gjelder problemområder kontra landbruket er informasjon om slike mottatt fra Øygarden kommune. I løpet av hekkesesongen 2025 er alle de kjente problemområdene besøkt, og det er etablert kontakt med en rekke grunneiere/bønder. Øygarden kommune er langstrakt, med variert kystnatur, med mye kystlynghei kombinert med lokale bygder, med både aktive gårdsbruk og bruk der det drives mest på hobbybasis. Ut fra landskap og natur er kommunen delt inn i 17 delområder (soner), fordelt på tre hovedsoner som følger de gamle kommunegrensene (stort sett), jfr. Fig. 6. Fokus og omtale av hver enkelt sone gir et godt grunnlag for å belyse variasjonen i de naturgitte forholdene i Øygarden kommune, og hvordan de har gitt grunnlag for lokale bestander av grågås. Som andre arter har grågås egne krav til leveområder, særlig for hekkende par hvis leveområde også skal være attraktive for oppvoksende gåsunger.

Eget arbeid med Øygardens fuglebestander over lang tid, spesielt sjøfugl og kystfuglarter, har gitt gode muligheter til å følge situasjonen for grågås, fra de første, få parene som fantes i øyområdene i vest, frem til at arten nå er blitt relativt vanlig (mange steder). I kapittel 4 er forekomster av grågås behandlet for alle de 17 sonene, basert på både eget feltarbeid og erfaring, men også med analyser av et stort datamateriale hentet fra Artskart (nesten 5000 observasjoner, det meste fra de siste 15 årene). Eget feltarbeid har hatt fokus på å få mer detaljert kunnskap om de viktigste bestandene, lokalisert i «gamle Øygarden kommune», samt besøke nye områder der grågåsa har etablert seg nylig. En samlet oversikt er vist i Tab. 4, der lokale hekkebestander er konkludert til aktuelt nivå, sammen med et anslag på antall voksne grågjess i hver sone. Det siste er viktig, for det er antall gjess, og hvor lenge de beiter i de ulike områdene, som avgjør hvor mye gress og andre vekster som konsumeres. Antall hekkende fugler/par, og deres ungekull, er også viktig mht lokalt ressursbruk, dersom de lykkes gjennom egg- og rugefasen på våren. Mange par med god ungeproduksjon gir fort bra store flokker som skal beite på lokale ressurser i over 2,5 måneder, eller i rundt 75 dager. Bruker vi hundre gjess som et eksempel blir det 7500 gåsedøgn der gode beiteplanter skal finnes og konsumeres. For de voksne, både hekkende og ikke-hekkende gjess, er hele hekkesesongen 5 måneder eller 150 døgn, for de unge ikke-hekkende gjessene minus de 3 - 4 ukene der de er avgjorde i sine myteområder. Tar vi utgangspunkt i en voksenbestand på 600 individer (se Tab. 4), blir det rundt 80 000 gåsedøgn der planter skal konsumeres, der rundt 10 000 gåsedøgn da er trukket fra pga bruk av andre områder i myteperioden (360 gjess i 30 dager). Detaljerkunnskap om beitetrykk og avlingstap er derimot fraværende.

Kartlegging og analyser viser at tyngden i grågåspopulasjonen ligger nord i Øygarden, med sone Ø3 Alvøy som det viktigste området, samt landskapet nordover, over Seløy og til øyene i nord (Hernar, Lyngøy mm), som nå er områder med økende gåsebestander. Det ser ut som hekkebestanden, som lenge har sitt sentrum i verneområdet i Tjeldstømarka, har spredd seg utover og rekruttert til nye hekkeområder i sone Ø2 og Ø1 (Tab.

4). I verneområdet har hekkebestanden i de siste 15 årene vært i størrelsesorden 15 - 25 par, samtidig som det har vært en stor bestand av yngre, ikke-hekkende grågjess som bruker sone Ø3 Alvøy. Modellering av en sunn, normal bestand med alminnelig reproduksjon viser ca 40% med voksne, hekkende gjess, og 60% med ikke-hekkende gjess (Hudec 1984). Et eksempel med 20 par gir 40 voksne, eldre gjess og da 60 yngre, ikke-hekkende gjess, samlet 100 ind. Antallet i Tjeldstømarka har tidvis hatt det doble av dette. Betyr det da at den lokale hekkebestanden er dobbel så stor – 40 par? Det er mulig, men ofte skyldes nok det høye antallet en influks av yngre gjess fra andre områder (i Øygarden, og/eller fra andre kommuner). Dette skjedde i 2025, da over 300 grågjess ble talt opp på Alvøy midt i mai måned. Nøyaktig hvor mange par som hekket lokalt i 2025 er vanskelig å avgjøre, siden antall par med ungekull tross alt er de par som har lyktes med å få frem unger til oppvekstområdene. Hvor mange par som har tapt sine egg- eller ungekull er ukjent. Å få svar på slike spørsmål kreves det mer feltarbeid og kartlegging av reiområder og fordeling av de hekkende parene i landskapet. Opptelling av bestanden gjennom ulike faser i hekkesyklus (Tab. 3) i 2025 har vært med å belyse temaet, samt gitt et bedre grunnlag for estimater av de lokale bestander (Tab. 4). Feltdata totalt sett er varierer i de ulike sonene, noe som gir ulik grad av sikkerhet mht estimerte hekke- bestander og antall gjess totalt. På samme måten som for sone Ø3 er tilstand og endring i sone Ø4 Ona – Herdlevær analysert nærmere i rapporten, blant annet fordi denne delen av kommunen lenge har hatt en god del grågjess, og det faktisk at det har vært konflikt med lokal gårdsdrift gjennom en god del år. Situasjonen i 2025 tyder på at den lokale bestanden på Ona (og på Herdlevær), er redusert de siste årene. Både eget feltarbeid, og andre rapporterte observasjoner (eller fraværet av slike), underbygger denne konklusjonen. Årsaken kan være at det over de siste årene er gjennomført årlig skadefelling, samtidig som aktiv skremming er utført (uten at detaljer er kjent). I det siste er også jaging med droner tatt i bruk (lokal info). Resultatet i 2025 var lite grågjess i slåttemarker i Breivik og Herdlevær, og hekkende gjess med ungekull har ble ikke observert. Dette er i kontrast til situasjonen lengre nord i kommunen, i sone Ø1, Ø2 og Ø3 (jfr. Tab. 4).

Tab. 4. Samlet estimat for antall hekkende par og antall voksne grågjess i hekketid i Øygarden 17 soner, samt oversikt over egne observerte grågjess i 2025.

Sone	Navn	Antall par	Antall gjess	Egen obs i 2025	Kommentar
1	Ø1 Lyngøy, Hernar & Nordøyane	20	40	Ikke dekket	
2	Ø2 Seløy, Hellesøy og Forhjelmo	12	60	Ikke dekket	Kun Hellesøy-området
3	Ø3 Alvøy	30	300*	300	Kulturmark, vann og sjø
4	Ø4 Ona – Herdlevær	5	30	< 25	Kulturmark, vann og sjø
5	Ø5 Blomøy	10	40	10	Kulturmark og vann
6	Ø6 Rongøy	5	25	Ingen	Kulturmarker
7	Ø7 Toftøy, Misje til Turøy	8	40	17	Kulturmarker
8	F1 Angeltveit vest	0	10	Ingen	Kulturmarker
9	F2 Algrøy, Lokøy og Syltøy	5	30	Ingen	Kulturmarker
10	F3 Fjell	0	20	8	Kulturmarker og vann
11	F4 Ågotnes	2	15	Ikke dekket	
12	F5 Knappskog til L. Sotra	0	0	Ikke dekket	Noe kulturmark dekket
13	F6 Bjørøy og Tyssøy	2	20	Ingen	Tyssøy befart
14	S1 Telavåg	0	15	Ingen	Kulturmarker
15	S2 Sund SV	5	35	32	Kulturmarker, vann og sjø
16	S3 Sund øst	0	5	Ingen	Kulturmarker
17	S4 Lerøy og Bjelkarøy	0	5	Ikke dekket	
	Samlet	104	690		

*: høyt antall skyldes sannsynligvis infuks fra andre områder utenom sonen, jfr. tekst.

Samlet bestand, basert på estimat for hver sone, summerer til rundt 100 par i Øygarden kommune, med en usikkerhet i nivå +/- 20%. Antall voksne gjess, dvs. summen av eldre, hekkende fugler og yngre, ikke-hekkende er summert til 690 individer. Det kan være for høyt, knyttet til dynamikken i sone Ø3 Alvøy, og et konservativt estimat er rundt 600 grågjess (årets unger ikke tatt med). Alle data tydet på en fortsatt vekst i mange områder (soner) i kommunen, jfr. nyetablering de siste ca 5 år i flere områder, spesielt i hovedsonene Fjell og Sund. I «gamle Øygarden» tyder mye på en stabilisering i Tjeldstø-området (Ø3 Alvøy), men med økning i periferien og med nye områder som huser familiegrupper (for eksempel i 2025). Feltdata tyder på en økning i nord (Ø1), og sannsynligvis i Ø2, og på Toftøy (Ø7), men med litt usikker utvikling på Blomøy (Ø5) og Rongøy (Ø6). Samlet utgjør 535 av de 690 voksne gjessene (Tab. 4) i gamle Øygarden kommune 77%, med 90 par som konkludert estimat. Hekkebestanden i sone Fjell er liten (9 par), men er usikker da kunnskapsgrunnlaget er litt tynt. Grågåsa er blitt vanligere i sone F6, dvs. på Tyssøy, de siste årene, til et nivå der uønsket beiting i slåtte- og beitemarker er meldt inn til Øygarden kommune. Kull er imidlertid ikke rapportert fra Tyssøy-området. Flokkene som observeres på Tyssøy er nok ikke-hekkende, yngre gjess, som også godt kan ha tilknytning til beitemarker på østsiden av Raunefjorden, dvs. i Fleslandområdet i Bergen kommune. Områdebruk og lokal forflytning over kommunegrenser er vanlig (Håland 2020, 2021, 2024), da kommunegrenser har liten relevans for grågjessene.

Få kull er dokumentert fra hovedsone Fjell, men spredte par kan finnes i lite besøkte avsnitt i denne delen av kommunen. Tilsvarene i Sund, der ingen kull er rapportert (Artskart), men lokal info fra sone S2 bekrefter lokale par og flere kull i 2025. Bestanden sørvest i Sund er nok økende, og flere hekkende par er sannsynlig i årene som kommer. I det østre avsnittet (S3 og S4) er det generelt få grågjess som er sett, men potensialet er til stede. Det finnes en god kombinasjon av hekkeområder og beiteområder flere steder, for eksempel på Lerøyna og Bjelkarøyna (i sone S4). Selv om det pr 2025 er begrenset i med grågjess i hovedsonene Fjell og Sund, er samlet grågåsbestand i Øygarden, 600 – 700 gjess, sannsynligvis den største i enkeltbestanden sør for Sognefjorden i Vestland fylke, og derved en ikke ubetydelig del av fylkets samlede grågåsbestand.

Oppsummert, kartleggingsarbeidet i 2025 ble gjennomført etter planen, med feltarbeid på 11 ulike datoer fra februar til august, med fokus på både kjente og nye konfliktområder mht landbruket i store deler av kommunen. Frembrakt kunnskap om Øygardens grågjess (denne rapport) vil derfor være et viktig grunnlag for forvaltningsplanen som er under arbeid høsten 2025.

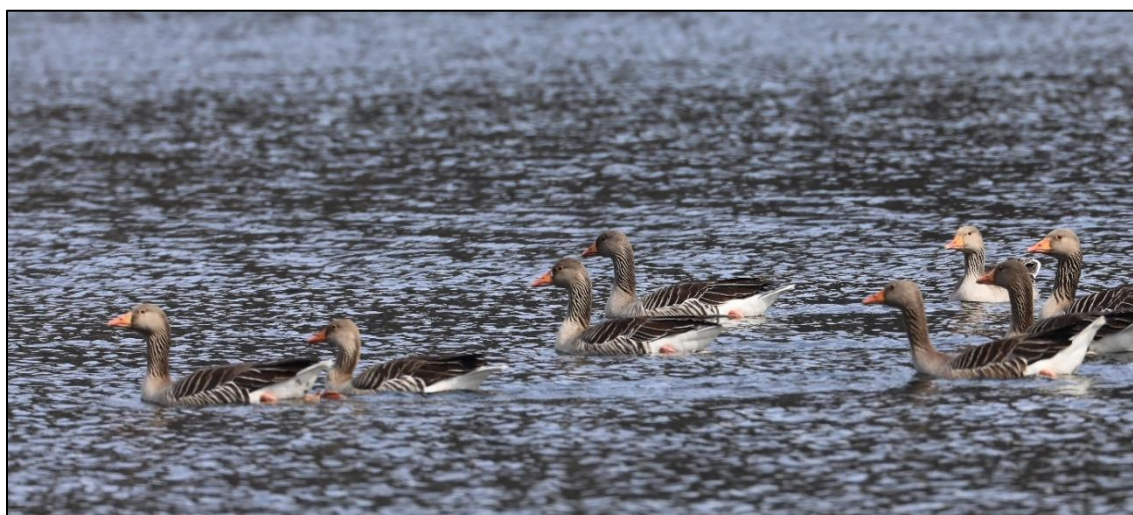

Fig. 25. Etablerte flokker med ikke-hekkende unggjess kan være en indikasjon på at par hekker i nærområdene, men ikke nødvendigvis. Slike flokker er mobile og søker raskt opp ulike beitemarker i et større landskap. Flokker med ikke-hekkende, unge gjess kan besøke mange ulike beitemarker, noe som lett kan gi et inntrykk av at bestanden lokalt er større enn der er i virkeligheten. Foto: A. Håland.

6 LOKALT OG INTERNASJONALT PERSPEKTIV

Kartleggingen i 2025 har et godt omfang og dekket prioriterte områder i Øygarden og har gitt grunnlag for analyser og ny kunnskap. Det er viktig å ha en god oversikt over 1) hvor grågås hekker i kommunen, samt 2) hvor de yngre, ikke-hekkende gjessene velger sine beiteområder, dvs. en styrkning av arbeidet mht kunnskap om områdebruk og dynamikken i denne er viktig, spesielt sett i lys av aktuelle tiltak i den lokale gåseforvaltningen. Flere aktuelle avbøtende tiltak mht å redusere uønsket beiting i slåttemark er knyttet til hvilken kategori gjess som utgjør problemet. Slike tiltak er drøftet i forvaltningsplanen (i arbeid høsten 2025). Et bestandsestimat for grågås er presentert i rapporten, dvs. rundt 700 voksne grågås er aktuelt bestandsnivå i Øygarden kommune i 2025. Antallet hekkende par er noe usikkert, men er estimert til rundt 100 par. Antallet er kanskje noe lavt sett i forhold til antall grågjess totalt, jfr. en normal fordeling mellom hekkende- og ikke-hekkende gjess (40 -50 % er voksne, hekkende gjess). Antall hekkende par er derfor kanskje noe større, men det er usikkert hvor stor. I Øygarden er kombinasjonen innmark (slåttemark og beitemark) og ferskvann en viktig kombinasjon i habitatvalget, samt områder med sjønære kulturmarker, så som på øyene i nord (Ø1 Hernar mm). Spredte par, tilknyttet de mindre øyer og holmer i kystlandskapet, kan også huse noen flere par, men høyst sannsynlig ingen større, lokale bestander. Mindre øyer og holmer kan være viktige reiområder, i tråd med erfaringer ellers i regionen, men reine lyngheier har begrenset med beiteressurser for grågjessene.

Ut fra kunnskapsnivået i 2025 anbefales et videre arbeid med fokus på enkeltsoner og voksende/endrete bestander, dvs. overvåking og løpende evaluering er viktig for å følge bestandsutviklingen lokalt og samlet for Øygarden kommune. Videre er det viktig med god oversikt over konflikter med lokalt landbruk, dvs. der stort beitetrykk overlapper med aktiv gårdsdrift. En god lokal forvaltning må ha et godt faktagrunnlag, og utøve en adaptiv forvaltning av Øygardens grågåsbestand.

Fig. 26. Grågjessene kan beite i ulike typer kulturmark, i tillegg til beiting på mer naturlige vegetasjon og planter, men avstanden til sjø og vann er vanligvis ikke stor. Foto: A. Håland.

Bestander av grågås, som mange andre arter, kan bestandsmessig være tetthetsavhengige mht bestandsutvikling, det er vist blant annet for bestander av grågås i Sverige (Nilsson 2018). Økende bestand gir økt konkurranse om matressurser og beiteområder der et resultat kan være redusert ungeproduksjon og lavere

overlevelse, og derved en stabilisering av lokale hekkebestander. I Øygarden kan utviklingen i Tjeldstø-området, i sone Ø3 Alvøy, være et eksempel på naturlig tetthetsregulering og stabilisering av den lokale bestanden, men der en god reproduksjon over tid (egne data) har bidratt til en spredning til nærliggende kystlandskap. Nye regulerende faktorer kan også komme i funksjon, der naturlig predasjon (for eksempel fra havørn og hubro, jfr. Håland 2025), kan tre inn som en viktig bestandsregulerende faktor. Øygarden har mellom 10 og 15 par av begge arter, der begge er aktuelle predatorer, særlig på halvstore gåsunger, men tidvis også voksne grågjess. Tap av leveområder (utbygging) eller endret drift av kulturmarkene, vil også kunne påvirke lokale grågåsbestander mht størrelse og områdebruk.

For en jaktbar, og trekkende art, som grågås, er jakttrykket lokalt, nasjonalt og internasjonalt viktig å påakke (Håland 2024), ettersom jakt historisk sett har vært en sterkt regulerende faktor for Europas gåsebestander (Powolny *et al.* 2019). Ser vi på nasjonale fellingstall i Norge var det en desidert topp i jaktsesongen 2015 (Håland 2024), og etter det har antallet skutte grågjess vært nedgående. Også i Vestland er antallet felte grågjess på vei ned i samme periode, noe som må påaktes av regional og nasjonal forvaltning. En god lokal forvaltning av gåsebestandene i Øygarden bør derfor bidra til å øke kunnskapen om utviklingen i den lokale bestanden, ellers blir den lokale forvaltning fort usikker, faglig sett, inklusive usikker med hensyn til å gjennomføre ulike tiltak for å redusere konflikter med landbruket. Omfanget av jakten i Vestland fylke er relativt lav, med 430 felte grågjess i 2023 og 410 i 2024, eller rundt 3 % av det norske jaktutbyttet av grågås (som var 13300 i 2023 og 12020 i 2024). I Øygarden ble 70 grågjess felt i 2023 og 40 både i 2024 og 2025 (SSB). Antallet er fallende, både på fylkesnivå (Vestland) og nasjonalt (Håland 2024, nye SSB-data). Etter en topp i jakt sesongen 2015 har jaktutbyttet av grågås i Vestland falt, en utvikling som bør følges opp kontra status for grågåsbestanden i fylket. Med 40 felte grågjess i Øygarden de to siste årene er lokal jakt i kommunen pt begrenset, jfr. samlet bestand i nivået 600 – 700 grågjess. Fra en lokal jeger ble det meldt om ingen felte gjess i 2025. Årsak: gjessene trakk sør før jaktåpning 10. august, en ikke uvanlig erfaring på Vestlandet. Om nedgangen i jaktutbyttet i Norge (og Vestland) skyldes avtagende interesse for gåsejakt, er usikkert. Omfattende fokus på tilrettelegging av gåsejakten i Norge de siste 10-årene, blant annet begrunnet med økende konflikter med landbruket, tyder ikke på det, mao kan utviklingen i regionale og nasjonale bestander være i negativ endring. Det gjelder ikke for Øygarden kommune, som pr 2025 erfarer et økende antall grågjess i hekkesesongen, men med store forskjeller internt i kommunen (Tab. 4). I spørsmålet om storskala endringer i grågåsbestanden, dvs. på Europeisk nivå (jfr. (Powolny *et al.* 2019)), er det totale jaktrykket et viktig perspektiv. De siste årene er det skutt flere norske grågjess i Danmark enn i Norge (Clausen mfl. 2023, Håland 2024), der norske grågjess aktes i stort omfang på høsttrekket gjennom Jylland. Arbeidet med oppfølging av den internasjonale forvaltningsplanen (Powolny *et al.* 2019) er derfor viktig. Nylig gjennomført arbeid i den internasjonale arbeidsgruppen konkluderes med at det er mangler i kunnskapsgrunnlaget, men at fokus på og nivået på jakt er svært viktig for å oppnå samlet bestand i god forvaltningsmessig tilstand og i tråd med internasjonale bestandsmål (Sørensen *et al.* 2024). All lokal gåseforvaltning i Norge står som et viktig element i det internasjonale forvaltningsarbeidet, der god kunnskap om ulike bestandsparametre er viktig kunnskap. Det nyeste estimatet (2022) for den norske grågåsbestanden, målt på høsten, etter gjennomført hekkesesong er 145 000 individ, med opp mot 41 000 som årets ungeproduksjon (Sørensen *et al.* 2024). Dette er modellerte resultater, noe som alltid innebærer usikkerhet mht kvalitet på empiriske data som legges inn i modellen.

Som i andre kommuner er det i Øygarden kommune et begrenset antall gårdbrukere som erfarer problem med mye beitende grågås, men for de det gjelder, og som driver på heltid, kan et stort antall gjess som beiter i slåttemarken over lengre tid, gi tap som betyr noe for den enkelte. Kjente konfliktområder i Øygarden ble besøkt i flere omganger i 2025, og utviklingen er drøftet for alle 17 lokale soner i Øygarden kommune. Konfliktemaet er ellers drøftet i mer detalj i kommende forvaltningsplan for grågås i Øygarden (under arbeid

høsten 2025), der et spekter av tiltak som er mulig mht å redusere lokale konflikter med grågjessene, er drøftet. I forhold til nasjonale miljømål, gitt i Naturmangfoldloven, er reetablering av hekkende grågås på Vestlandskysten en suksess i norsk og internasjonal naturforvaltning, en utvikling vi også har sett i våre naboland. Men enkelte arter kan, og har vist seg i perioder, å nå så store bestander («overpopulasjon») at aktiv regulering har vært nødvendig, noe som skjedde for flere måkearter tilbake i tid, for eksempel gråmåke (som i dag er en nasjonalt rødlistet art (VU)). I dette perspektiv er naturlig regulering av gåsebestandene viktige mekanismer, både i form av tetthetsregulering av bestander (jfr. Tjeldstø/Alvøy) og/eller via predasjon fra naturlige predatorer, i Øygarden og kystlandskapet ellers med havørn, kongeørn og hubro som viktige arter (Håland 2024, 2025).

7 REFERANSER

- Anderson, Å. et al. 2001.** Migration pattern of Nordic Greylag Geese *Anser anser*. – *Ornis Svecica* 11: 19 – 58.
- Burton, J. F. 1995.** Birds and climate change. 376 s. C. Helm, London.
- Direktoratet for Naturforvaltning. 1996.** Forvaltningsplan for gjess. – *DN-Rapport 1996-2*. 79 s.
- Clausen, K. K., Hellbjerg, H. & A. D. Fox 2023.** Status, origin and harvest of increasing numbers of Greylag Geese *Anser anser* in occurring in Denmark throughout the annual cycle. – *Wildfowl* 73: 3 – 25.
- Cramp, S. 1977 (Ed.).** The birds of the Western Palearctic. Vol. I. Ostrich to Ducks, Oxford Univ. Press.
- Fox, A. D. & Abraham, K. F. 2017.** Why geese benefit from the transition from natural vegetation to agriculture. – *Ambio* 46, Suppl. 2: 188 – 197.
- Fox, A. D. & Leafloor, J. O. 2019.** A global audit of status and trends the Arctic and Northern Hemisphere goose populations. – *CAFF Report*, 33 s.
- Fylkesmannen i Hordaland 2008.** Forvaltningsplan for gjess i Hordaland. - *MVA-rapport 2/2008*. 54 s.
- Haftorn, S. 1958.** Populasjonsforskyvinger, spesielt geografiske forskyvninger, i den norske avifauna de siste 100 år. – *Sterna* 3 (3): 105 – 137.
- Haftorn, S. 1971.** Norges fugler. Universitetsforlaget Oslo – Bergen - Trondheim.
- Heggberget, T. M. 1987.** Utviklingen i den norske bestanden av kanadagjess inntil 1984. - *Fauna* 40: 1 – 9
- Hudec, K. 1984.** Migrational Movements of the Greylag Goose *Anser anser* in Europe: a Synopsis. - *Acta Sc. Nat. Brno*. 18:33-55.
- Håland, A. 1979.** Grågås og kanadagås i Hordaland. – *Vår Fuglefauna* 2: 158 – 162.
- Håland, A. 1980.** Sjøfugler i Øygarden, Fjell og Sund. Kartlegging av hekkebestander. Rapporter.
- Håland, A. 2009.** Gjess i Meland kommune 2009. Status og aktuelle forvaltningstiltak. - *NNI-Rapport 225*, 14 s.
- Håland, A. 1992.** Hekkende sjøfugler i Øygarden. Miljøgrunnlagsundersøkelser Troll. - *NNI-Rapport 2*, 35 s.
- Håland, A. 2010.** Kollsnes prosessanlegg. Oppfølgende miljøundersøkelser i 2010. Marin zoologi – sjøfugler. - *NNI-Rapport 251*, 25 s.
- Håland, A. 2019a.** Grågås i Solund kommune, Sogn & Fjordane. Status hekkebestand og trender. - *NNI-Rapport 531*, 20 s.
- Håland, A. 2019b.** Grågås i Masfjorden kommune, Hordaland. Status, hekkebestand og trender. - *NNI-Rapport 532*, 20 s.
- Håland, A. 2019c.** Grågås i Masfjorden kommune, Hordaland. Hekkebestand, områdebruk og lokal forvaltning. - *NNI-Rapport 543*, 27 s.
- Håland, A. 2020a.** Grågås *Anser anser* i Bergen kommune. Etablering, bestandstrend og områdebruk. - *NNI-Rapport 571*, 25 s (upubl.)

- Håland, A. 2020b.** Grågås *Anser anser* i Austevoll kommune. Hekkebestand og funksjonsområder i 2020. - *NNI-Rapport 567*, 23 s.
- Håland, A. 2020c.** Grågås *Anser anser* i Stord og Fitjar kommuner. Hekkebestand og funksjonsområder i 2020. - *NNI-Rapport 568*, 23 s.
- Håland, A. 2021.** Grågås *Anser anser* i Austevoll og Fitjar kommuner, Vestland fylke. Videreførte studier i 2021. - *NNI-Rapport 606*, 23 s.
- Håland, A. 2024.** Grågås og kanadagås i Kvinnherad kommune, Vestland fylke. Hekkebestander og lokale funksjonsområder i 2024. - *NNI-Rapport 689*, 36 s.
- Håland, A. 2025.** Grågås *Anser anser* i Masfjorden kommune, Vestland fylke. Lokale bestander og trender i 2025. - *NNI-Rapport 707*, 26 s.
- Johnsgard, P. A. 1978.** Duck, Geese and Swans of The World. Univ. Nebraska Press, 404 s.
- Kear, J. 2005.** Ducks, Geese and Swans. Vol. 1. Oxford Univ. Press.
- Madsen et al. 2017.** Implementation of the first adaptive management plan for a European waterbird population: The case of the Svalbard pink-footed goose *Anser brachyrhynchus*. - *Ambio 46, Suppl. 2*.
- Moen, A. 1998.** Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon. Statens Kartverk, Hønefoss. 199 s.
- Nilsson, L. 2016.** Possible density-dependence in an expanding population of Greyleg Goose *Anser anser* in South Sweden. - *Wildfowl 66*: 98 – 11.
- Nilsson, L. 2019.** Changes in distribution and breeding output of Greyleg Geese *Anser anser* breeding in Southern Sweden. - *Wildfowl 68*: 30 – 43.
- Owen, M. 1980.** Wild Geese of the World. 236 s.
- Penteriani, V. & Delgado, M. M. 2019.** The Eagle Owl. T. & AD Poyser, 384 s.
- Powolny, T. et al. 2019.** AEWA Int. Single Species Management Plan for Greyleg Goose (*Anser anser*) Northwest/Southwest European population. - *AEWA Tech. Series nr 71*, Bonn, Germany, 65 s.
- Ramo et al. 2015.** Latitudinal-related variations in wintering population trend in wintering Greyleg Geese (*Anser anser*) along the Atlantic flyway: A response to climatic change? – *PlosOne 10(10)*: e0140181.doi.:10.1371/journal.pone.01481.
- Stroud, D. A., Madsen, J. & Fox, A. D. 2017.** Key actions to sustainable management of European geese. – *Ambio 46 (Suppl. 2)*: 328 – 338.
- Sørensen, I.H., F.A. Johnson, R.R. Germain & J. Madsen 2024.** Estimating Greylag Goose breeding population size and productivity. Status and recommendations for post-breeding population counts and age ratio surveys in breeding range states of Management Unit 1 of the NW/SW European population of Greylag Goose: Denmark, Norway, Sweden, and Finland. - *EGMP Technical Report No. 23*, Bonn, Germany.
- Sørensen, I. H., Germain, R. R., Johnson, F. A., Baveco, H., Koffijberg, K., and Madsen, J. 2025.** Population Status and Assessment Report 2025. - *EGMP Technical Report No. 26*. Bonn, Germany. AEWA.
- Willgohs, J. F. 1951.** On the distribution of some seabirds in Western Norway. - Univ. i Bergen Årbok, 1951.

8 ANDRE KILDER

I løpet av prosjektperioden i 2025 var forfatter i kontakt med flere personer som bidro med informasjon til prosjektet, i første rekke gårdbrukere og beitelag som har erfart gåsebeiting i egne marker, og/eller hadde god lokal kunnskap fra sine gårder og grender. En takk rettes til alle.

Tormod Magnesen, Hatten

Endre Herdlevær, Herdlevær

Tore Arne Vik, Vik

Tore Samuelsen, Øygarden (om Fjell gard).

Sturle Minde, Ulveseth

Ingmar Aune, Tyssøy Beitelag

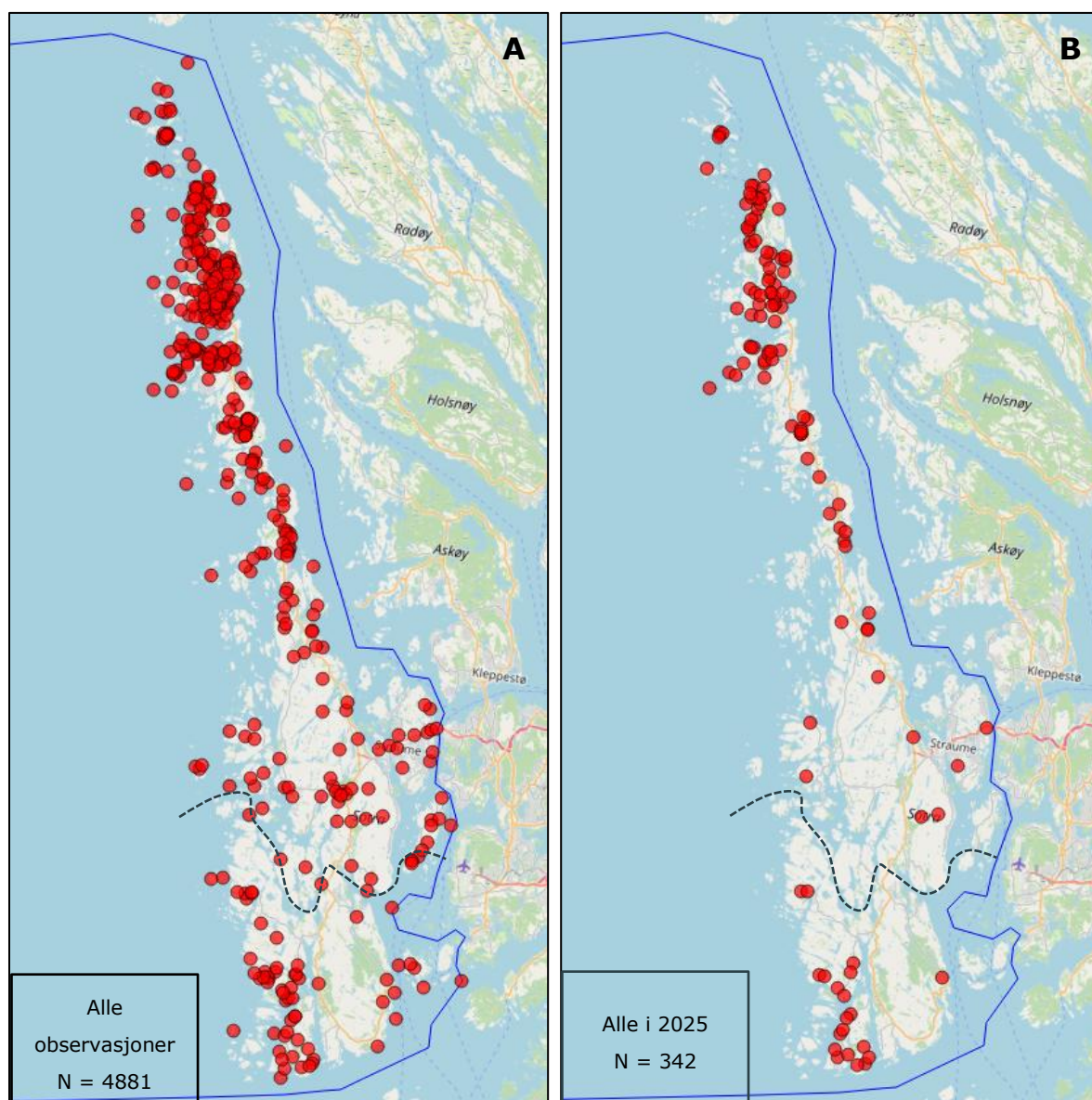
Inge Vardøy, Toftarøyyna/Store Vardøyyna

9 VEDLEGG 1 TIDLIGERE OBSERVASJONER AV GRÅGÅS

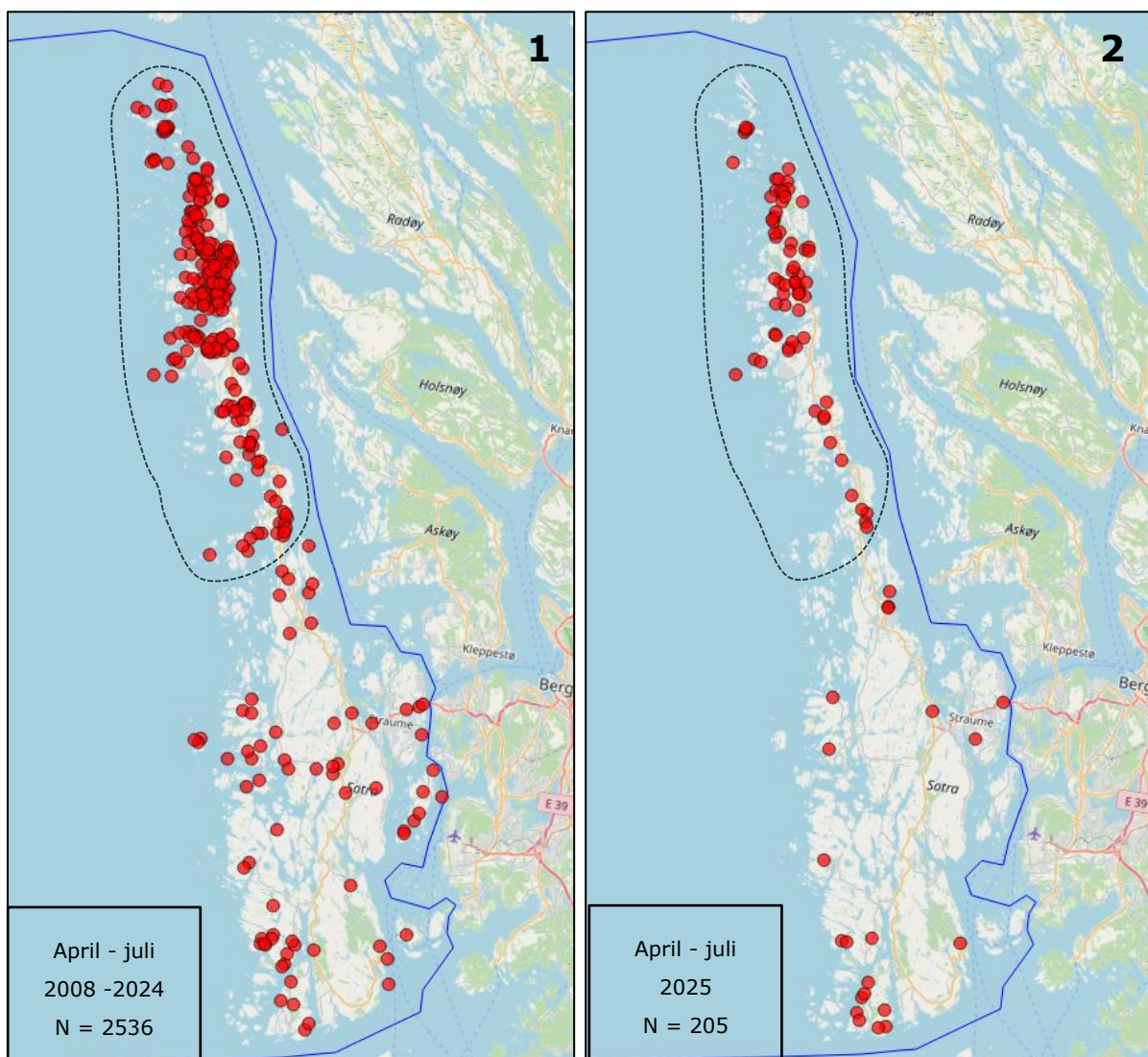
Det akkumuleres mye observasjoner i Artsobservasjoner og videreført i Artskart, men siden det meste ikke har basis i en systematisk kartlegging, kan tilgjengelige observasjoner være vanskelig å tolke mht konkrete, lokale hekkebestander og bestandsvurderinger over tid. Men det er nyttig informasjon som er integrert i analysene i denne rapporten (se tekst). I det følgende er vist kartplott av grågås i Øygarden kommune med ulike avgrensning i tid og rom; 1) først et plott av alle funn, nærmere 5000 observasjoner fra perioden 2008 – 2024 (kartplott 1). Videre: 2) observasjoner i 2025 (frem til 12. oktober). Videre fordeling på ulike årstider, inkl. påviste hekkefunn i Øygarden kommune (kartplott 2).

Kartplott 1. Observasjoner av grågås i Øygarden – alle år og alle måneder. I kart B alle observasjoner i 2025.

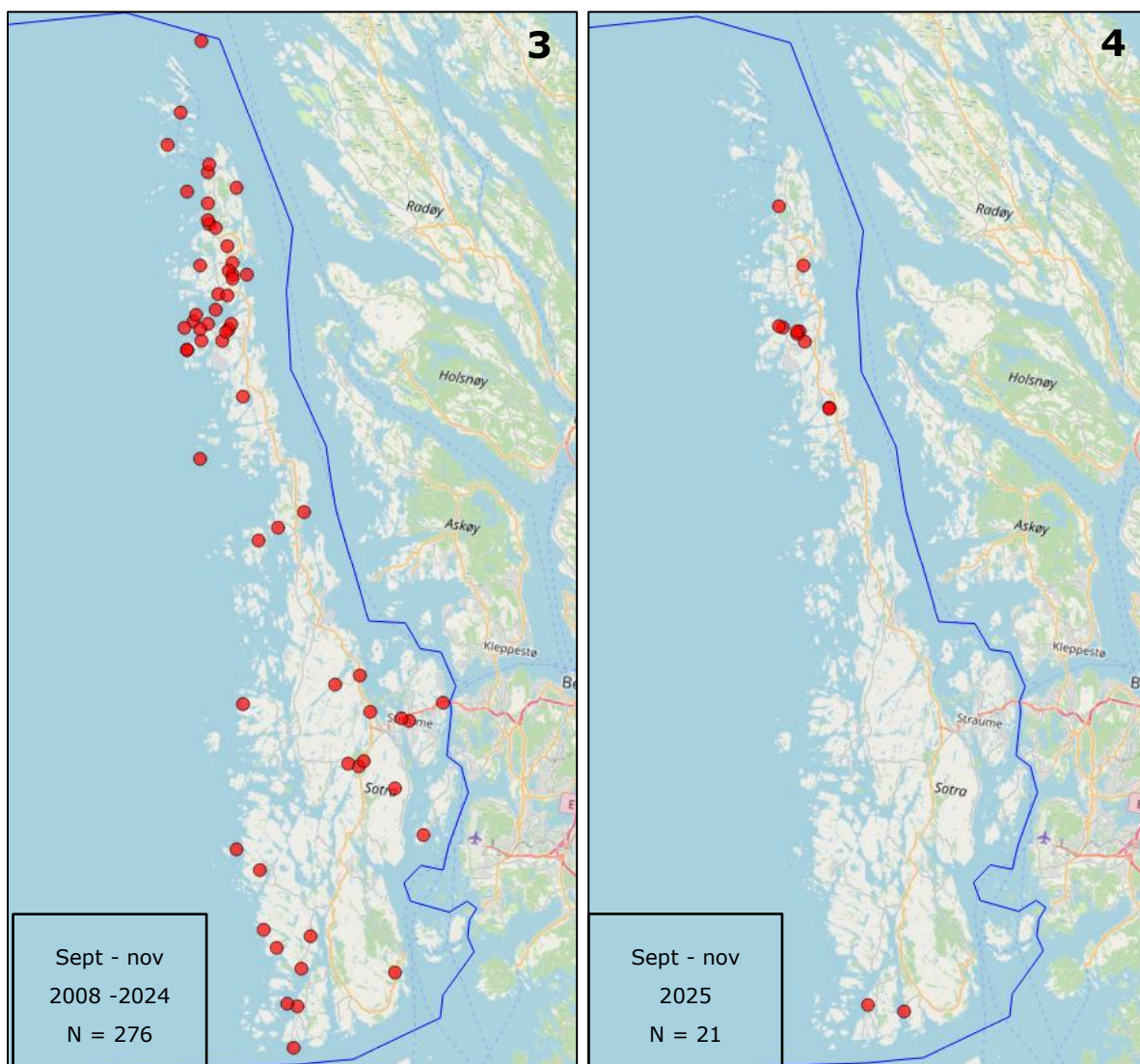
Kilde: Artskart, pr. 12. okt. 2025. *Fordeling på sesong – se neste side.*

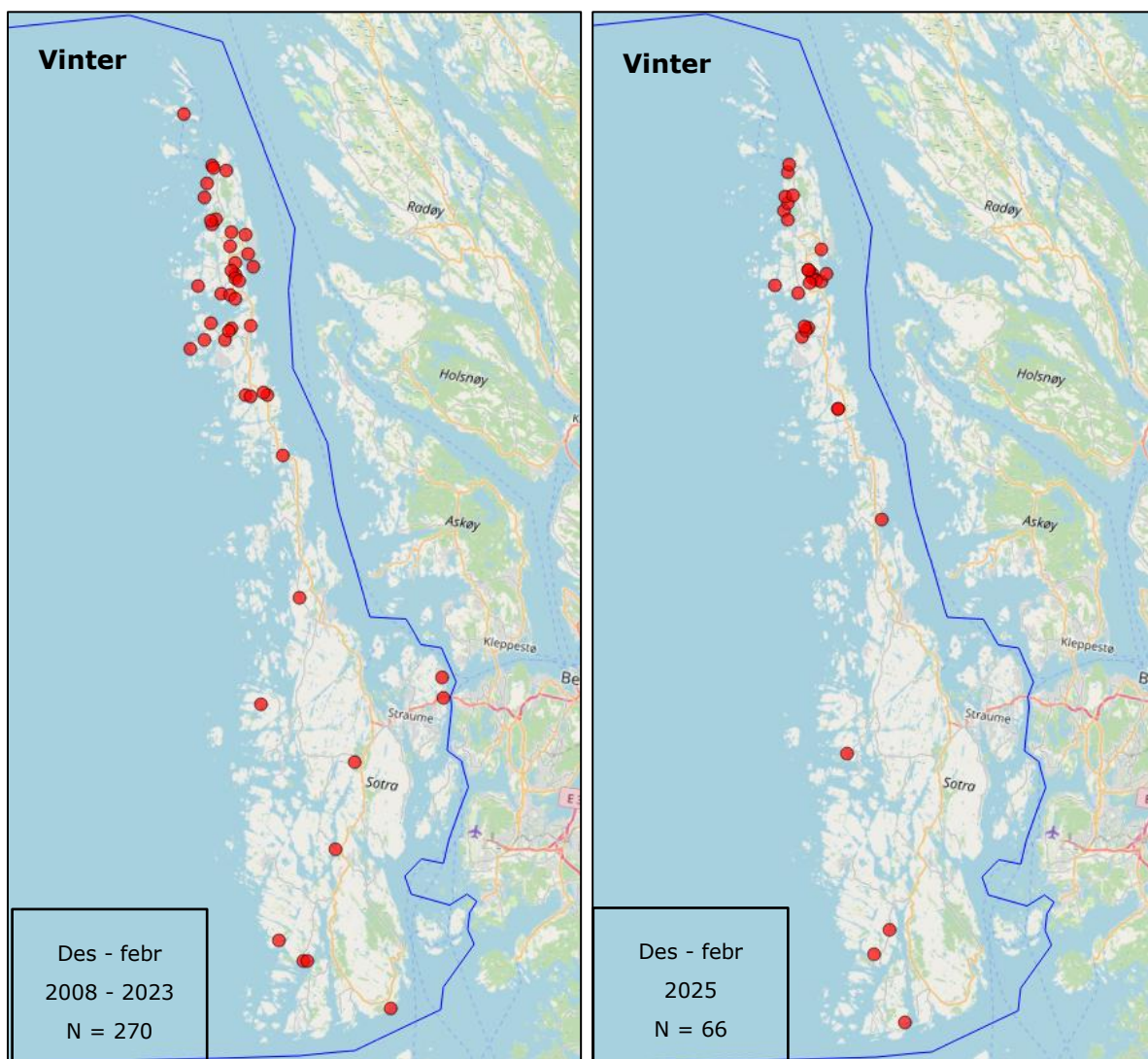
Kartplott 2. Observasjoner av grågås i Øygarden kommune i hekkesesongen april - juli: 1) 2008 – 2024 og 2) i 2025. Grense for den nordre hovedsonen («gamle Øygarden») er avgrenset. Kilde: Artskart, pr. 12. okt. 2025.

Kartplott 3 og 4. Observasjoner av grågås i Øygarden kommune: om høsten (sept – nov); 3) i perioden 2008 – 2024 og 4) i 2025. Kilde: Artskart, pr. 27. okt. 2025. NB! I 2025 bare deler av høsten med.

Kartplott 4. Observasjoner av grågås i Øygarden kommune: om vinteren (des – febr); 5) i perioden 2008 – 2023 og 6) i 2024 - 2025. Kilde: Artskart, pr. 27. okt. 2025.

Kartplott 4. Konkrete hekkefunn (ungekull) av grågåås i Øygarden: 5) i perioden 2008 – 2024 og 6) i 2025. Kilde: Artskart pr. 15. okt. 2024. Stjerne: hekkefunn i 2025 – andre kilde (omtalt i teksten).

